

UNIVERSUL LITERAR

ELEGIE *de O. HAN*

In acest număr : ION MINULESCU, HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU, ION PILLAT, CINCINAT PAVELESCU, MIHAIL CODREANU, IONEL TEODOREANU, AL. O. TEODOREANU, I. VLĂDESCU, RADU GYR, EUGEN VICTOR, V. V. STANCIU, MATEI C. ALEXANDRESCU, VIRGIL HUZUM, ION GANE, N. N. TONITZA, G. BREAZUL, GH. CARDAȘ, B. CECROPIDE, PERPESSICIUS. Buletin bibliografic săptămânal de Al. Sadi-Ionescu. Des ne de Șt. Dimitrescu.

An. XLII, Nr. 10.
7 Martie 1926.

Lei 5.

INTÂLNIRE¹⁾

de HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Plecând în ziua aceea dela Sia, Lică tăia cu bastonașul vârful crăcilor de castan fluierând ușor ca un om care n'are nimic de lucru. Traversând cu pas svelt bulevardul Lascar Catargiu larg și pustiu se gădea încotro să apuce. Nu era totuși distrat și văzuse bine un Dog-Cart frumos și înhamat cu un murg minunat care venea în trap mare. Căi erau marea lui dragoste, mai mare poate ca femeile sau deopotrivă. Deci nu din vina lui era cât p'aci să se întâmple un accident. Lică calculase foarte bine direcția dog-cartului dar calul rău condus deviasese mersul și roatele rosesse deaproape genunchii lui Lică.

Prends garde imbécile! — strigă un glas ascuțit de femeie.

Trubadurul ridică obraznic mustața în sus spre capra înaltă, strângându-și ochii strălucitori sub pleoape, pe când mica lui mână ca de femeie se propti viguros în grumazul murgului care cabră oprit brusc.

Lică nu înțelesese apostrofa. Limbile străine îl uimeau și îi erau nesuferite. (D-rul Kivu îi aspira de obicei acest dublu sentiment). Nici n'avea cum să le înțeleagă de oarece se învățau din cărțile tot nesuferite. Dela ungueroaicele, nențcaicele, cu care uneori avusese legături nu deprinsese nimic; mai lesne priveau ele vorbe dela el. Ca limbi străine Lică știa numai câte-va cuvinte țigănești pe care le spunea femeilor dar care pe buzele lui subțiri și flecare își pierdeau grăsimea și deveneau glumețe.

Le mestecă acum, între dinți fără glumă.

Prends donc garde! — se oțeri a doua oară cuconița de rândul ăsta către domnul de lângă ea care conducea. Se uită la Lică drept în ochi, cu ochii ei nerușnați. Lică îi întoarse privirea apoi căută cu milă spre cellalt. Era în adevăr un biet coconăș galben ca de ceară, cu gene roșii și ochii pătați. Purta o bărbită blondă ascuțită cu fire veștede. Ea era o țigăncușă uscată ca un drac, cu buze roșii ca sângele încheag și cu o pereche de ochi aprinși sub boneta de piele care o îmbrobodea ascuțindu-i mai tare bărbia ascuțită. Pe mâini negre cu degete fuioarate, avea inele cu pietre cât un nasture de tunică.

După ce o privi bine în față Lică lăsă mâna să lungească pe pulpa murgului. Calul care tremura în zăbală se domoli sub desnderdare. Sărind ușor în lături Lică fluieră sub bărbita domnului cel galben, puse un deget la pălărie ca la chipiu și svelt trecu strada. Dog-cartul slobozit porni dezordonat. Lică se gândi la mâinile slăbănoage ale domnului care ținea hăturile, apoi la cuconița oacheșă, uscată ca un țipar, care toată carnea și-o avea în ochi. Cu așa cal svăpăiat, cu așa bărbat lingav, dog-cartul se putea lesne trezi într'un șanț, numai că o femeieșcă pipărată ca aceea chiar dacă se răsturna nu era primejdie să-și facă vre-un rău: — Ce gașperită! — își zise Lică, oprit pe trotuar, uitându-se după dog-cart! Ridică apoi ochii în sus și băgă de seamă că cerul e albastru, văzu un castan prăfuit dar care i se păru verde și frumos și trăgând în jos o cracă apucă o castană sălbatecă și aplecându-se ca la proască o svârli departe cu o traiectorie sigură. Nu trecea nimeni. Lică fluieră iar. Un alt fel de fluierat. Exprima astfel o gamă întregă de sentimente. Nu de geaba feminista Mary îl botezase „mierloiu“.

Înălță apoi din umeri cu o mișcare pe care o avea uneori și trase pe corp vestonul ajustat și preasubțire pentru sezon. Atunci când Lică desmierda un pom, băgă de seamă că cerul e albastru și se păunea în vestonul lui subțire, resimțea invariabil una din acele porniri amoroase pe care obiceiua a le rezolvi repede și care astfel nu turburau ca nimic buna lui stare fizică și morală.

Azi totuși Lică nu putea urmări dog-cartul cu țigăncușa. Acest lucru aduse oarecari perturbări în igiena lui. Vru să pornească spre duduia Mari, dar după câțiva pași se întoarse. Soluția asta foarte bună, nu-l satisfăcea. Erau semne îngrijorătoare ale unei predispoziții spre complicații sentimentale. Cea dintâi complicație era că Lică care nu-și obosea de obicei gândul, acum se preocupa de femeia din dog-cart; câteva minute încă după ce trecuse. Apoi, de rândul ăsta, îi

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

părușe că o femeie nu poate înlocui pe alta — un semn de stimă fie pentru cuconița oacheșă fie pentru duduia Mari, — dar un semn nou, mai complicat încă, Lică încercă să se mintă pe sine, el care nu practica decât minciuna din principiu, către alții: își zise că duduia Mari locuiește prea departe, ceeace era numai un pretext, Lică fiind un mare hoinar. Trase concluzia totuși justă, că se făcuse mare schimbare în domiciliul tuturor cunoscătorilor lui. Era procesul nou de locațiune care asvârlea epave, disloca blocuri, premenea nisipul mărunț al chirișilor, pornea melcii cu scoica lor în spinare, în aparență la voia unor valuri capricioase, în realitate după legi noi ale aluviunilor. În felul acesta toți intimii lui Lică, mahalagii din trupul orașului fusese isgoniți spre periferie. Lică se simți stingherit în obiceiurile lui și neocupat. S'ar fi întors la Sia să-i povestească întâmplarea, dar abia plecase de acolo. Simți foarte limpede un gol în traiul lui bine însăilat. Făcu câțiva pași pe Bulevard, apoi cu o voltă pe călcăie ca pe timpul când avea pînteni se întoarse. Volta aceea era o cotitură mare în existența lui: Ținând ochiul stâng aproape de tot închis ca și cum clipea unui gând mulțumitor Lică acum surădea.

Porni spre Café de la Paix. La ora aceea va găsi acolo un băiat pe care îl cunoscuse timpul din urmă pe la berărie. Era un agent de bursă care știa o mulțime de lucruri interesante despre cum fac banii pui, deși explicațiile lui erau cam neînțelese. În materie de finanțe încă era tradiționalist, nu avea încredere decât în sistemul pe care apucase să-l practice acel de a cheltui banii pe care îi avea apoi de a căuta alții. Bani de cheltuială nu înțelegea să-i lipsească, dar de prisos nu dorise până atunci, totuși priceperea acelui tânăr care își dovedea alb pe negru căști-gul ca și paguba și se lăuda că lucrează numai cu metode sigure și prudente făcuse lui Lică impresie.

Nu-l prea ispitise jocul acela necunoscut fiindcă cerea unele osteneți contrarii preceptelor de igienă ale lui Lică. Maștia că la Bursă e mare înghesuială și sgomot și citise în jurnale despre sinucideri. El nu putea suferi scandalul și nici aglomerația în loc închis. Îi trebuia aer și libertate, aer de oraș, dar din belșug. Dar azi îi venise gust să stea din vorbă cu agentul curțier: „Pe seară mă găsești în orice zi la Café de la Paix pentru afaceri“, spusese tipul. Trubadurul avea o poftă mare să înzecească leafa. Lief pe care o purta în buzunar, mai ales dacă operația era lesnicooasă.

Lică nu s'ar fi putut de altfel lipsi de două poște în aceeași zi, de aceea uitându-se la praful pe care îl stărnise dog-cartul, pentru bani și amor sau pentru amândouă la un loc, apucă spre cafea Victoriei.

Mișcarea bruscă cu care murgul avârlise echipagiul lui Maxențiu înaintea sgduise pe debilul prinț tras și el înainte de hături.

— Ce! Nu ești în stare să ții un cal — se ascuțise Ada și îi luase din mâini curelele lustruite fin și prinse în cătrâni nichelate.

— Am să schimb calul ăsta! N'are trap bun! Poticenește!

— N'ai să schimbi nimic! — zise cu dispreț Ada și se uită la el. S'ar rama de tot! — gândi. Ce sunt ochii ăia galbeni. Stărpitură de viță mare. Nobil avrât, nobil am!

Ea, așa costelivă, era foarte trainică. Campioană la tennis, brațul slab asvârlea mingea neobosit. Campioană la dardă piciorul celebru de subțire, un os cu pleoche oacheșă și păroasă manevra până ziuă pasul stacadat al Chimmyului. Făta negricioasă și ochi aprinși nu arăta după nopți nedormite nici o oboseală.

Acum, mâinile slabe, negre, cu inele mari printre care acel safir uriaș care Lică își oprise ochii, țineau hăturile ferm. Prințesa Maxențiu conducea admirabil. Strunit, murgul își reluă pasul lung, elegant.

— Să schimbi un astfel de cal! — puștea Ada. Te-ai putea schimba pe dumneata pe răți rău! Ar trebui să vezi un doctor! Poate ai gălbînare.

Își aduse aminte de privirea de copilărie a celui tânăr îndrăzneț, uitase la ea cu înțeles. O prevenise nu lase atelajul pe mâinile bietului Maxențiu. Cum de o fi avut acel tânăr svelt, atâtă forță! Ce ciudat botșor avea subțire urma aceea de mustață neagră. Botșorul lui scuza portul mustății. Așa nu i-ar fi displicut mustățile dar și

1) Fragment din romanul **Concert muzică de Bach**.

Ploaie urbană

Lui ZENOVIE PĂCLIȘEANU

Plouă...

În orașul nostru românesc,
Plouă așa cum știm cu toți că plouă —
Plouă „gris“ ca'ntr'o estampă japoneză...

Pietonii pe trotuare se răresc,
O trăsura și un „Fiat“ în viteză
Tree în sens invers și se ciocnesc
Iar un popă cu sutana nouă
Stă lipit de chioșcul cu ziare
Cu un Crist de abanos, într'o vitrină
Plină,
Cu tot felul de obiecte rare...

Plouă...

Și'n orașul nostru, ploaia cântă
Cântă ca un fonograf stricat...
De trei zile și trei nopți, neîncetat,
Un tenor cu vocea falsă, se frământă
Și pe străzi
Și'n curte la Palat...

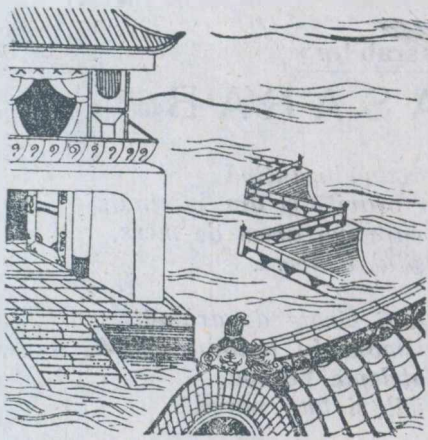
Un tramvai se'ntoarce dela gară
Și'n tramvaiul plin de pasageri,
Toată lumea cântă'n cor pe dinafară
Ce-a cântat și eri
Și-alutăieri...

Plouă...

Și'n orașul nostru românesc
Bântuit de gripă și ftisic,
Tinerii fumează și tușesc
Iar bătrânii dorm în vecinicie
Ca soluțiile puse'n... (paranteză).

Plouă „gris“ ca'ntr'o estampă japoneză...

ION MINULESCU

bismul e silea să nu admită decât oameni rași. E drept că snobismul ei era cam înapoiat de oarece ultima noutate importată din Franța era reluarea unei mici mustăți pe care tinerii reacționari ai modei, obosiți să semene între ei și cu toată lumea o găsisse pe portretele bunicilor. Mai e drept că snobismul venea pentru Ada în al doilea rang după bucul ei gust.

Lui Maxențiu nu putuse să-i taie bărbuța. Un prinț se poate purta cum îi place și nici nu avea poftă să plimbe cu ea un spectru. Căci de plimbat plimba încă cu ea pe soțul ei de bună familie. I se părea mai decorativ să-l aibă alături. Din toate obiectele de preț pe care le putuse achiziționa era singurul pe care-l putea transporta cu ea pretutindeni.

Cu ce pumn demolise tânărul acela pe murg! Ada era destul de cunoscătoare la cai ca să înțeleagă că Lică avea multă pricepere. Dar cum și ce fel. Nu părea „om de lume“... dar Adei îi era peste cap de oamenii de lume. Și cu ce

mesteșug desmierdase calul!... Ce mână pricepută îi plimbăse pe crupă. Ada era sensuală și capricioasă. Ar fi vrut să aibă un amant dar nu vroia să se compromită. Reputația ei era prea proaspătă. Un necunoscut ca acela ar fi fost poate mai comod. Dar unde Dumnezeu mai văzuse între asta?... Desigur că nu la Dancing! Istucni în răs la ideea lui Lică la Dancing! Maxențiu strepezi buzele galbene pe dinții slabi! Nu putea să sufere răsul. El era trist și sgomotul rîsului îi scrijelea nervii stridentii...

... Nici la tennis nu-l văzuse... Unde oare? La curse... Pe stradă?... Vrea să-și aducă aminte și nu reușise. Un Cadillac atinse cu botul motorului aripile lăcuite al dog-cartului. Ada era gata să scape o ocară în „argot“ dar se întreruse. În auto era frumoasa doamnă Elena Hallipa-Drăgănescu ex-logodnica lui Maxențiu.

— Nostimă femeie! Ce noroc a avut că a scăpat de dumneata! zise bărbatului ei amabil.

...Nu-ți mai aduci aminte?... Când s'au lăcitat Plăesele... a concurat și Hallipatatăl Drăgăneascăi... Parcă era acolo și tânărul de adineaoră.

— Care tânăr.

— Auzi!... Care tânăr! Prea multă apatie! Bărbatul ăsta nostim! pe care orai să-l omori cu dog-cartul.

— Să-l omor!... Ce exagerată ești ma chere amie!

— Bine, bine! Firește că-ți vine greu să recunoști! Când cineva e așa de stângaci ca d-ta! Nu-ți aduci aminte?

— Eram prea preocupat la lăcitarea Plăeselor ca să remarc orice individ.

— Preocupat? Ași putea auzi de ce? Știi doar bine că răscumperi hodoroaga de palat și moșia lucie cu făina mea!

— Era totuș un patrimoniu de familie scos într'o vânzare publică. Lucru dureros pentru un om ca mine.

— Credeam că mamaua matală tot la lăcitate a luat plăesele!

Maxențiu se roși violent. Peste paloarea lui culorile combinară un fel de violet tot livid. Mamaua la care făcea aluzie fără cruțare Ada, era o bine cunoscută cântăreață franceză de varieté. Vestita Zaza, care avea domeniul ca dar de la un prinț bătrân și decavat dar destul de autentic și tată presumtiv al lui Maxențiu, pe care dealtfel îl recunoscuse în extremis, nu avusese însă și timp să se cunune cu Zaza, cum dorea.

Această neregularitate în formule costă pe Maxențiu deși nedrept. Dacă un ofițer al stărilor civile și un arhimandrit ar fi consacrat acea combinație, Maxențiu negreșit că nu ar fi fost mai puțin slăbănog, mai puțin fiul frumoasei Zaza, nici n'ar fi fost mai mult fiul prințului decavat și nici Plăesele mai puțin sau mai mult ipotocate.

E drept însă că ceea ce asigurase răscumpărarea Plăeselor fusese tocmai intervenirea Episcopului și Primarului între Maxențiu și bruna Ada Razu, unica moștenitoare a celei mai mari fabrici de făină.

Dacă după doi ani de căsătorie Ada plimba încă pe Maxențiu era fiindcă nu credea societatea destul de deprinsă cu noul său rang; dacă nu înălțura acel figurant de pe înălțimea unor echipagii de formă excentrică era fiindcă automobilul fiind banalizat nu se putea face remarcată. Iși alesese pasiunea mai rară a cailor de rasă. Călărea admirabil dar nu putea obliga la cavalcade prea dese pe Maxențiu bolnăvicios, de aceea prefera să conducă. Proiecta să organizeze un grajd de curse. Era marea ei ambiție. Niciodată însă dorința asta nu îi păru mai vie ca în ziua aceea. Ada unii pe moment într'unul singur, cele două capricii: Caii și pe Lică.

Renunță să-și mai amintească unde l-a mai văzut, dar fu sigură că îl va regăsi. Va face cercetări în direcția în care credea că are indicii și hazardul o va servi și el. Cam pe unde putea umbla Lică? Se decise să iasă mai des singură.

La prima întâlnire îl va opri deadreptul. Deocamdată spuse lui Maxențiu:

— Ai face bine să mă pui în raporturi cu d-na Hallipa-Drăgănescu. Nu vreau când o întâlnesc să avem aerul stupid de a ne evita; sunt mutre, bune pentru femei sentimentale. Nici ea nici eu nu suntem de așa fel. E foarte probabil că ne vom înțelege. D-ta vei servi de „Trait-d'union“, găsește chiar „chic“ să ne împrietenim. Să faci așa ca să fii invitată la recepțiile lor.

Maxențiu voi să-i spună ceva desagreeabil, dar îl inecă puțin tusea. Dete numai din umeri. Știa că dacă Ada își pusesese în cap cu dinadinsul, nu va putea scăpa de corvadă. Femeile? Sau dau bătălii de întrecere între ele, sau caută să se asocieze cu rivalele... Ce-l interesa pe el duelurile lor! Avea sub coastă o durere încăpățanată și nu cuteza să facă dovada ei. Când se rupsesse mariajul cu cea Elena cuminte, care îl iubea parase, pe când el căuta numai căsătoria de rezon, îi păruse rău. Apoi în viața de certuri pe care o ducea cu Ada, își închipuise că ar fi fost mai fericit cu cealaltă. Dar era măgulit că Ada îl cumpăraseră ca bani mulți și că cea Elena îl iubise măgulit în ambiția lui anemică. El avea o situație solidă cu făinarea. Elena Drăgănescu o situație admirabilă. Totul era bine dar nu vrea să o mai întâlnească; pe nevăstă-sa astfel, nu o putea evita... Acum Elena sau Ada, femeile îi erau dușmane. Mai mult chiar decât zilele de toamnă vecinătatea lor îl obosea. Conversația Adei îi aduse aminte de fetița cea perversă, sora fostei lui logodnice care fusese pricina rupturii aceluia mariaj. Se trudi puțin să-și amintească numele ei ciudat: Mika-Lé. Îi plăcu răul pe care îl pricinuisse surorii ei numai din vițiu sufletesc fără amor pentru el. Răutatea era singura simțire care îl mai bucura. Nu putea suferi să fie iubit. Îi părea că e tentativă de asasinat. Amintirea acelei fete îi străbătu creierul cu o mică voluptate. Avea un flacon cu picături tonice acre și amare care îi da aceeași cutremurare și un minut de căldură la cap. Numai la cap circula parcă încă sângele, sleit. Când Ada va reuși să pătrundă la Hallipii-Drăgănești, va afla poate ce a devenit cea mică cantaridă. Nu știa că în rândul celor de felul ei va găsi o fată de rând fără decorul grotesc al Plăeselor și prestigiul miciei infamii. Cu capul plecat pe umărul stâng, Maxențiu se uită pe sub viziera de lac la Ada, care urmări atent pasul elastic al murgului, se uită cu o privire „louche“ ca și cum se dedase la un vițiu ascuns. Părea o mască sarbădă de carnaval pe care un bețiv nocturn și-a atârnat ironic cascheta și care la lumina caldă a zilei semăna simonistru cu un om.

HORTENSIA P. BENGESCU

Moartea la Japonezi

Ideea morții a impresionat mintea omenească. Dela bipedul primitiv și până la omul sburător al sec. XX-lea, despărțirea supremă a înfiorat pururea.

Ea a rămas evenimentul cel mai important, mai de actualitate. E încă mister. Este zăgazul neconținut nou în fluviul de banalitate al vieții. Stațornic într-o spumă de inconșcvențe. Singurul durabil în efemerul existenței.

De aceea s'au țesut totdeauna superstiții, credințe, rituri, concretizări ale atitudinii muritorilor, față de inevitabila moarte.

„Cultul morților este fundamentul shintoismului¹⁾ cimentul întregii religii și pârgăia moralei japoneze.

Morții sunt venerați până la zeificare. Moartea slăvită de bravul popor insular, sfintește pe cel îmbrățișat de ea. În neîntreruptă comunicare cu cei vii, morții, deveniți sfinți cu suflete nemuritoare, sunt forțele nemuritoare, sunt forțele invizibile ce călăuzesc pe acei rămași în viață.

De 2500 ani, morții sunt isvorul întregii vieți morale. Ei mențin vitejia tradițională alimentând neîncetat spiritul războinic.

— „Pentru un japonez a celebra zilnic cultul morților, a le face regulat ofrande, și a-i cinsti prin acțiuni frumoase, înseamnă a-și asigura mare prosperitate în lumea noastră și o fericire eternă în cealaltă” — scrie Ludovic Nandau în „Le japon Moderne”.

Nota mistică, acel simț al invizibilului, cum îl numește A. Bellessort, este foarte dezvoltat în Japonia, Lafcadio Heanr, un scriitor, care descrie admirabil viața din extremul orient, ne povestește că o dansatoare, văduvă în urma morții inbitului său, seara la ora când odinioară acesta o învăluia în căldura dragostei sale, dansa surâzând înaintea tăbliței funebre.

Eficacitatea superstițiilor s'a dovedit în războiul ruso-japonez. Regimentele din Osaka oraș care din pricina comerțului occidental, e mai mult europeanizat și care din această cauză și-a conservat mai puțin cultul morților, au dovedit mai mică vitejie, decât celelalte regimente din restul Japoniei.

Un moralist japonez Ukita Wamin, arătând importanța cultului morților, scrie în Martie 1908: „Cultul morților este într'adevăr baza constituției naționale și a educației noastre”.

Clasa diriguitoare din Japonia, deși nu crede prea mult, totuși înțelegând ce putere magică emană din aceste superstiții, le respectă.

Amiralul Togo, care pe lângă bun militar era și un om cult, începe raportul oficial al băătăiei dela Tsushima, cu aceste cuvinte:

„Prim grația cerului și cu ajutorul zeilor, flota noastră a triumfat”.

Viața aceasta scurtă, e numai un mijloc pentru a cuceri veșnicia vieții viitoare, pășind în imperiul morții, în chip demn. De aici și acea iubire excesivă a demnității.

Prizonierii japonezi în războiul dela 1904—1905, refuzau categoric pomana vieții, oferită de dușmani. Deviza soldaților era: „victorie ori moarte”.

Japonezul apoteozază moartea și pentru că disprețuește viața. Iată cauzele, care fac ca viața în Japonia să fie un articol foarte ieftin:

¹⁾ Cultul lui Shinto, religia autohtonă a Japonezilor.

Chipuri pentru o Evanghelie

Bunul Samarinean

Iar un Samarinean mergând pre cale, a venit la el și văzându-l, i s'a făcut milă.

Luca; X, 30—35

*Prin codru se coboară deadrept la mânăstirea
Ce și iconeste turla devale 'n heleșteu.
Ținutul e sălbatic și drumul prin Vlășia,
Când vii de pe la bălciuri cu chimir plin, e greu.*

*Tălharii îl prădară lovindu-l pe la spate.
In șențul plin de mure l'au asvârlit ca mort —
Și-au amuțit desisuri, de poteri neumbrate...
Neguțător arată să fie după port*

*Și-abia răsuflă, omul înăbușit de sânge.
Dar sgomot de potcoavă se-aude — e scăpat!
Egumenu 'n buestru venind, în pulpe și strânge
Scurt căiul: doar din goană l-a binecuvântat.*

*Și omu'și simte duhul din trup cum i se duce..
Dar pocnete de bice răsună lung acum:
Dreptcredincios boerul ca 'n strană și face cruce
Și butca lui se pierde la cotituri de drum.*

*Și omul stă să moară cu sufletul la gură,
Nu vede pe clăcașul sdrențos ce-l umflă sus
Pe umeri și pornește greu sub încărcătură
Spre turla mânăstirii aprinsă de apus.*

*Nu-l vede, omul care culcat într'o chilie
Ca așternutu-i albă, viu, ochii și-a deschis —
Dar Domnul, care toate le vede și le știe,
Prin Luca pilda veche mult mai frumos ne-a zis.*

ION PILLAI

Din «Cetatea Basarab'lor»

MATEIU BASARAB

*Pe fruntea ta, trecutul sade, ca o coroană bizantină
Erai desprins din ziduri sfinte, din pravilă și din lumină;
Tu, ești troița pusă 'n drumul, pe care noi avem de mers,
Lăcaș de liniște și pace în nesfârșitul Univers.*

*Văzuși cum țara desfăcut-a din mâini lăcate de aramă,
Cum pânza grea a biruinței, de dușmani fu luată'n seamă,
De n'ai fi suflet făr'de haină, tu înțelepte Voevod,
Să cârmuiești ai veni iară, un fericit și bun norod...*

G A R A

VECINII

*Un șuer lung a sfărâmat din grâne
Și aruncă în urmă-i semințele de foc
Atunci se minunară sfioasele bătrâne,
Și-au întrebat cu teamă: „Dar astea când
[se coc ?*

*Pe roata de fier, adusu-ni-ai o lume
De pânze albe, multe, de sânge, de schilozi,
Tu ne-ai adus o veste ce nu-i știam de
[nume*

Povestea încheată în guri de Voevozi...

*Cu șesul și cu dealul e vecină,
De deal un gard de ape o desparte,
Pe deal s'au întâlnit și se închină
Doi domnitori, de fiecare parte...*

*Acolo sus a stat odată Radu
Și el a pus acolo harnic teasc
Din mâna lui un strop își prinse vad
Și-a luminat hotarul cu un vreasce...*

MATEIU C. ALEXANDRESCU

Se știe cât de amăgitor este pământul japonez. Zilnic se sgudue, se deschide înghițind mii de vieți omenești. Cutremurile se țin lanț. Uneori de 3—4 ori pe zi. În 1855 la Tokio 25.000 oameni și-au găsit mormântul într'o crispăție a pământului. Se cunosc proporțiile recentului cataclism dela Yokohama. La această nesiguranță se adaogă mizeria generală. Suprafața terenurilor cultivabile este abia de 12 la sută, iar populațiunea des-

tul de mare, este în neîntreruptă luptă cu pământul ingrat, războiul a cărei pace e doar moartea.

Pierre Leroy-Beaulieu, scrie că: „Mai numeroși cu o pătrime decât francezii, neavând la dispoziția lor decât un teritoriu cu un sferț mai puțin întins, neposedând încă o industrie și de dezvoltată ca a francezilor, japonezii se sufocă în insula lor.

In cortegiul mare al nenorocirilor ca

Ion Eliade Rădulescu

— 1802 - 1872 —

se abat în insulele nipone, trebuiesc menționate și epidemiile.

În 1899 dezinteria lovește 45.000 bolnavi și ucide 9000. Din toate acestea, rezultă că în Japonia, sigur nu e decât nesiguranța, iar durabil, e efemerul.

Viața japonezului este de azi pe mâine. Nesiguranta vieții e cristalizată în acel zîmbet amar veșnic pe figura japonezului. Acel zîmbet vrea parca să spună că viața acolo nu e decât o glumă sinistru pe care nu trebuie s'o iei niciodată în serios. Totdeauna există o primejdie latentă, care din clipă în clipă, se poate actualiza și curma mii de vieți.

Un alt factor care contribuie la estinerea vieții, este natalitatea mare. Japonezii sunt o națiune prolifică. În natalitate întrec toate popoarele din lume, exceptând pe Germani. Dintr'o statistică serioasă, reese că din anul 1895 până la 1906, adică în 15 ani, populația japoneză a crescut cu 7.890.000 locuitori.

E fatal dar, că o viață care se fabrică cu atâta îmbielșugare și se cheltuiește cu atâta risipă, nu va avea mare preț. Dacă la aceste cauze, adăugăm condițiile istorice de viață ale acestui popor, căruia instinctul de conservare îi poruncește să lupte mereu, și budismul importat din China, religia Nirvanei, care ridică valoarea morții, ne explicăm îndeajuns, de ce japonezul nu numai că nu are groază de moarte, dar o dorește și multe ori o caută.

Sinuciderile formează un capitol interesant în viața acestui popor bizar. Statisticile înregistrau în anul 1904, cifra de 10.630 sinucideri. Generali comandanți, se omoară după înfrângerea armatei lor. Ofițeri se spintecă pentru o rușinare a unui superior. Unii se sinucid în semn de devotament pentru un prieten mort, pe care vor să-l însoțească și dincolo.

Tot L. Nandau scrie: „Epoca feudală japoneză exaltase într'adevăr în fiecare samurai, această dispoziție spre sacrificiul de sine; ea a făcut baza onoarei și loialității, ea înălțase până la exaltare, sinuciderea.

Un sentiment religios era la baza acestor practici sângeroase. În secolul XVI, războinicii fideli socoteau că era de datoria lor să se omoare după moartea seniorului lor, pentru a-l întovărăși în lumea spiritelor“.

În Japonia a te sinucide este tot atât de firesc, ca a face o plimbare.

Nu este nici act monstruos ca la noi și nu e bravură și nici lașitate. Sinuciderea se săvârșește fără sbucium, fără lacrimi, fără regret.

Japonezul pleacă din viață senin, cum s'ar duce de acasă în oraș.

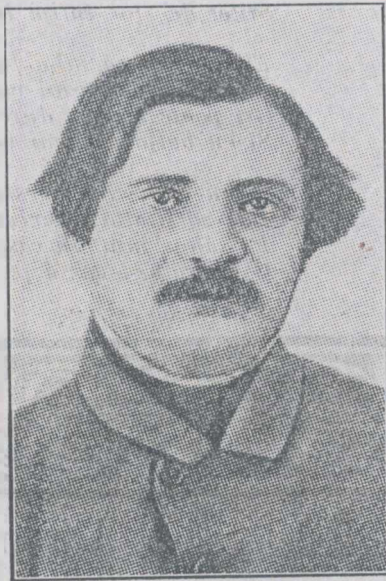
— „În Japonia, sinuciderea era și, pentru mulți este încă o elegantă, o soluție rapidă la meschinele dificultăți ale vieții, o prescurtare comodă, un drum de străbătut care duce mai înte la eternitate, o evadare, o schimbare instantanee, depozitarea unei sarcini, o ușurare, o salvare“.

V. V. STANCIU

Directivile noi pe care și le-a însușit literatura românească la începutul veacului al 19-lea, — producând în spiritul ei o schimbare radicală, față de cece era mai înainte — au fost însușite de Ion Eliade Rădulescu. Activitatea sa în domeniul literaturii, cum și în acel al culturii românești în genere, nu desminte epitetul care i s'a dat de urmași: *părinte al literaturii românești*, arătând posterității recunoscătoare, rolul pe care l-a avut acest scriitor în istoria literaturii noastre.

Înainte de a încerca să arătăm mijloacele întrebuițate de Eliade, pentru a reuși să creeze o literatură românească modernă, vom da câteva amănunte biografice.

ION ELIADE RADULESCU

S'a născut în anul 1802 la 6 Ianuarie în orașul Târgoviște. Amintirile unor vremuri de glorie și mândrie națională, păstrate în ruinele din preajma acestui oraș, au influențat desigur asupra copilului cu suflet deschis și vioi, îndemnându-l mai târziu, când imaginația lua viață în versuri simple dar sincere, să le cânte în a sa poezie „*O noapte pe ruinele Târgoviștei*“.

A început să învețe mai întâi în limba grecească, cu dascălul Alexe din București, dar la primul prilej care i s'a ivit de a ceti în românește, vestita *Alexandrie*, încearcă să părăsească școala străină. Bine înțeles că aceasta era contra voinței părintești și fapta a avut și o urmare tragică, o corecțiune corporală, care a silit pe bietul copil să-și continue mai departe lecțiile în limba străină.

Ciuda din vremea lui Caragea silește pe părinții lui să părăsească Bucureștii și să se retragă la o moșie din ținutul Ialomiței. Aici copilul Ion sau Niță cum i se spunea pe atunci, găsește un mediu prielnic dezvoltării sale sufletești. Ciobanii din preajma locului, mocani ardeleni, veniau sărbătoarea în sat cu cârți românești pe care le citeau sătenilor curioși adunați în jurul lor. Cârțile acestea erau desigur din cele tipărite peste munți cu conținut atractiv pentru popor. Printre ele nu putea să lipsească, cea mai iubită carte de pe acea vreme: *Istoria lui Arghir*. Dar să lăsăm pe scriitor să ne descrie aceste amănunte:

— „*Mai un an am fost slobod, și nu-mi*

petreceam vremea decât la o stână de oi, unde păstorii aveau felurimi de cârti. Acești oameni — transilvăneni — veniau sărbătoarea în sat și căutau la zodii fetelor și flăcăilor cu un călindar ce era tipărit nu știu unde, că semăna a slovă rusească. Și se duse vestea în sat și fură chemați și la curtea boerească; cum am zice la noi acasă.

De aci mă cunoscu cu dânsii și nu mă mai putu ține în frică nici câinii dela stână, ce erau să mă rupă odată.

Într'o seară cetii cu ei împreună: Poarta Pocăinței, Epistolia ce la căzut din cer, Viața sfântului Alexe omul lui Dumnezeu, scrisă de mână, Viața părintelui Măcarie, Avestița fata Satanei, Pogorârea Maicei Domnului la Iad și alte vieți ale sfinților...

Când văzui însă pe Arghir, eram în ceruri de bucurie... Când ziceam: „Hop! Hop! la a mea iubită“, aveam și biciu în mână; plesneam cu dânsul și saream în sus, dar mi-era necaz de ce n'are și biciul meu puterea aceea de farmec“ —.

Tot în acel sat citește românește în una bisericii alături de alți dascăli mai străni.

Reîntors la București își continuă studiile tot în grecește dar cu un profesor mai inteligent, cu vestitul Naum Râmnicăeanul. Ceva mai târziu face cunoștință cu poetul Iancu Văcărescu, care îl îndeamnă să scrie și tot odată îi recomandă și școala unde se învăța românește, aceea a lui Gh. Lazăr, nu de mult timp înființată. După doi ani de ucenicie, ajunse la 1820 profesor, alături de părintele său sufleteș Gh. Lazăr.

Murind Gh. Lazăr în 1823, Eliade rămânând conducătorul școlii timp de mai puțin un an, terecând prin cele mai grele observații canzate în primul loc de indiferența autorităților și mai ales de invidia prietenilor care nu priviau cu ochi buni pe entuziastul profesor.

Dovada cea mai semnificativă în acest sens este următorul fapt. Încă de pe vremea lui Lazăr, înainte de 1823, Eforia școlilor trimise patru tineri bursieri în străinătate. Eliade dorea, și desigur că era și o distincție pe care o merita, să fie cu ei. Totuși n'a putut izbândi.

În 1827 întâlnește pe Eliade la Golești unde ajută pe Florian Aron la înființarea școlii de acolo. După un an, la 1828 stă în Sibiu câțva timp pentru ași putea tipări gramatica sa cu banii dați de Scarlat Roset.

Întors în București, scoate la 8 Aprilie 1829, *Curierul Românesc* ce fusese plănuț din 1827 în statutele societății secrete întemeiată de luminatul boer cu educație și experiență apuseană, Dinicu Golescu. Odată cu apariția primului ziari românesc, începe și spornica activitate a lui Eliade pe tărâmul publicistic, continuându-se și lărgindu-se la numeroase alte gazete și reviste la care a colaborat sau pe care le-a condus singur, până la sfârșitul vieții sale.

Această activitate a fost întreruptă între anii 1848—1859 când Eliade este silit să petreacă departe de țară, printre străini.

După o viață atât de rodnică și bogată, bătrânul apostol al scrisului românesc se stinge în primăvara anului 1872, la 27 Aprilie.

El a fost pentru cultura noastră așa cum l-a caracterizat istoricul V. A. Urechie: „Eliad nu este un om, Eliad este o epocă“.

Prezintă un deosebit interes, un frag-

ment dintr'o scrisoare a lui Eliade adresată lui C. Negruzzi, în care îi arată acestuia, ideile care l-au preocupat la începutul activității sale și sacrificiile prin care a trecut până a izbutit să le ducă la un bun sfârșit.

— „Așa am abut mai întâi să-mi fac și să-mi hotărâsc mie o limbă prin care să mă exprim și să înțeleg aceea ce gândesc; am vrut să-mi fac vocabularul terminilor tehnici, și m'am apucat de traducții. Am început mai întâi gramatica, și ca să pun la locul lor zicerile unei limbi ce nu o cunoșteam, ci ca să trec prin tipii limbei și ca să pot pune pe vocabularul meu termenii cei noi gramaticali și să-mi formeze limba gramaticii. Pe urmă am făcut sau am cules o geografie, am tradus cursul de matematică al lui Franccur, logica lui Condileac scl., câteva lecții de literatură sau de poetică și de retorică. Prin urmare ei a trebuit vrând nevrând a trece prin toți termenii trebuincioși în aceste științe, a boteza într'un fel, bine sau rău, și a-mi îmbogăți vocabularul meu.

Ca să nu-mi rămâie lucrarea neroditoare, ca să poci a mă folosi dintrânsa, cugetând de mai multe ori asupra unui obiect ce am cugetat odată, m'am făcut așpostat în casa părintească, care îmi propunea înainte protecții, slujbe, chiverniseli, și m'am pus în mijlocul zidurilor celor dărâmate ale Sfântului Sava, un biet dascăl cu câțiva leșori pe lună, înconjurat de câțiva școlari săraci, hotărâți și fanatici în prierșugul meu și în cugetul și alegerea lor; am început lecțiile mele dela gramatică, până am sfârșit cu dășii un mic curs de matematică cu geografia împreună în limba națională. În vreme de șase ani, fără să mă întrebe nimeni ce fac, fără să vie cineva să încurajeze pe bieții școlari. Venea țarna, lemne de nicăiri; fiecare școlar aducea câte un lemn, după unde găsea, care abia era în stare să încălzească prejma unei sobe sparte, ce umplea casa de fum, și să topească fulgii de zăpadă, ce vijelia îi repezea pe ferestrele cele sparte. Tremurând cu mâna înghețată pe compas și pe cretă, ne făceam lecția și Dumnezeu a binecuvântat ostenele noastre, care era niște minuni ale dragostei și ale hotărârii. Școlarii aceea s'au imprăștiat profesori prin județe; în locul acelor dărâmături s'a întemeiat muzeul național; alătura s'a înălțat colegiul Sf. Sava; limba, ce s'a legiuț în acele dărâmături, s'a îmbrățișat de toată ținerimea și felul scrierei și ortografiei s'a introdus în toate cancelariile...

Cu toate aceste piedici grele, Eliade a reușit să creeze un curent nou în mișcarea noastră de pe acea vreme și să realizeze în același timp un succes neașteptat.

Pentru izbândirea gândului său, Eliade a trebuit să lupte în multe direcții și cu diverse mijloace. Deși mai puțin pregătit intelectual decât tovarășul său de idei din Moldova, Gh. Asachi, inimosul șef de școală dela București, printr'o muncă aspră și răbdătoare de autodidact, a ajutat desigur și de superioare însușiri firești, reușește să domineze asupra tuturor spiritelor din acea vreme și să le călăuzească pe un drum sigur și drept.

Pe lângă directivele sale în domeniul culturii noastre, cecece a făcut gloria lui Eliade, a fost netăgăduit, activitatea sa în domeniul literaturii.

La ce se rezumă această activitate.

A întemeiat Eliade o școală literară propriu zisă? A lansat vre-un program pentru acea școală? Sau a creat el vre-o capodoperă care l-a făcut nemuritor pentru literatura noastră? Nimic din toate aceste. Și totuși mișcarea literară modernă pornește dela el. Meritul lui constă în altă direcție. El a reușit să adune în jurul revistelor pe care le-a condus un grup de scriitori talentați, care au reușit să for-

SPOVEDANIE

Azi noapte-un om mi-a spus povestea vieții lui;
l. O impletire de sarcasm, de flori și aur,
Dar ca avarul aplecat peste tezaur,
Îmi ascundea ce-avea mai scump în viața lui.

L'am îndemnat însă cu zâmbete senine,
Și n'a ghicit ce chinuri aprigi bat în mine,
Și-a scos atunci mărgăritarele de viață
În ochii mei, ca pe tarabă marfa'n piață.

Și i-a ajuns povestea pân' la goliciune
Când de iubirea lui cu rânjet mi-a vorbit...
El nu știa, că viața lui s'a impletit
Cu viața mea 'n amelițoare adâncime.

Îmi povestea cu rânjet tot ce îmi furase
Și l-am simțit de pradă încă mai flămând;
El nu știa că-l am în inimă și 'n gând
Stilet de foc înșipt în carne și în oase.

El nu știa că mi-a furat întreaga viață,
Și cu batjocură-mi vorbea de ce-am plâns eu...
Ori poate vrea 'n durerea mea să-mi rădă 'n față,
Și cu batjocură 'mi vorbea de ce-am plâns eu...

Și nu mai știu povestea lui cum a sfârșit,
Dar zorii albi, prevestitorii blânzi de Soare,
Pe sânge mult în casa mea au năvălit...
O, Doamne! varsă peste lume îndurare!...

G. TALAZ

La margini de zi

La margini de șes și la margini de zi
zările grele,
cărămizii,
cad pe pământ
trântite de vânt
în vâlcele...

Vișinu—amurgului
se scutură, roșu,
și-i umple cu vișine
cerului, coșu...

Măini vrenice, vrenice,
spre vișinul darnic
întinde
cu sânge
carpenul harnic
care se-aprinde
culgând parg...

La stână'ntre vite,
par pete de sânge toți mieii —
Șistare de sânge navalnic
se varsă lovite,
din joc, de vișii
amurgului viu și sburdalnic...

...Pe urmă, cu freamăte reci,
se sbat, între creci
peste poteci
seara gonită,
și răstignită
pe lilieci.

Fântânile cerului
în fântânile satului
bulboane negre
fierb necuratului...

La margini de-apus și la margini de drum,
zările arse
își macină'n scrum
spinările'ntoarse...

...Și numai pe Jiu
pân'acum stacojiu —
pe apa umplută
de svonuri de scocuri
și vuet de ghiocuri, —
noaptea se duce cu focuri
pe plută.

RADU GYR

meze literatura modernă; și care au scris desigur sub îndemnul lui și însufleții de avântul său cald și sincer. În acest sens s'a atribuit lui Eliade o anumită atitudine de prea largă primire, de prea bogată producție literară fără vre un control critic.

Cunoscutul îndemn de: „scrieți băești. (ori cum) numai scrieți” va fi fost pronunțat de Eliade în familiaritatea vre-unui ceneclu literar, dar el nu se găsește scris pe frontispiciul nici unei reviste conduse de el. Ușurința cu care a fost criticat de superficialii urmași, comentând cu multă vervă această lozincă, care i s'a

atribuit poate pe nedrept, desmințită desigur de întreaga pleiadă de literați de talent care s'au grupat în jurul: *Curierului Românesc* și *Curierul de ambele sexe*.

Păcatele lui literare sunt cu mult mai mici decât ale epigonilor critici, care dacă n'au putut să descopere talente reale ca ale lui Vasile Cârlova, Gr. Alexandrescu și alții, au reușit să lanseze în schimb atâtea și atâtea minorități literare și tot odată să găsească în opera marelui Eliade lipsă de simț critic.

GH. CARDĂȘ

Istoria Românilor de Xenopol

— Cu prilejul ediției a III-a în 14 volume —

Marea noastră editură „Cartea Românească”, a început de anul trecut¹⁾ să publice o nouă ediție a „monumentalei” opere a lui Xenopol „ISTORIA ROMÂNILOR”.

Față de prima ediție în 6 volume tipărită la Iași între 1888—1893 aceasta se deosebete, ca întindere doar prin faptul că s'a adăugat și domnia lui Cuza Vodă mergând astfel dela 500 înainte de Cristos până la 1866.

Cele „două volume ale lui Xenopol despre Cuza Vodă” și cele două despre Partidele politice” au fost introduse în aceeași operă, făcându-se mai multe schimbări în planul și împărțirea lor în volume.

În felul acesta făcându-se și o altă împărțire a materiei pe volume s'a ajuns la noua ediție de 14 volume, cât va avea aceasta.

Dacă prin timpul pe care-l povestește, noua ediție nu merge mai departe decât ucrările istorice ale lui Xenopol, prin elul cum este documentată această povestire, deosebirea este evidentă.

Întreaga operă a fost pusă la curent u studiile istorice și publicațiile de documente, cari apăruseră în ultimii 20 e ani, până la 1913.

S'a spus despre această revedere că prezintă o „inițiere fulgerătoare, care ispiră respectul”. (N. Iorga).

Încă din 1913 regretatul editor C. Sfeșea începuse publicarea noii ediții din care au apărut numai primele 5 volume²⁾.

Îmboțnăvindu-se autorul, îngrijirea publicației o luase d. Iorga asupra sa, venind apoi războiul publicarea a încetă. Timpurile de după război făceau și nu se mai gândească aproape nimeni la putința publicării mai departe a operii lui Xenopol.

Ținându-se seama însă de nevoia unei istorii a noastre, mai dezvoltate, care să poată fi înțeleasă de cât mai multă lume, avându-se în vedere faptul că în ideal, Bucovina, Basarabia, trecutul nostru este puțin cunoscut „Cartea Românească” s'a gândit să continue publicarea operii lui Xenopol până la sfârșit. Autorul încă bolnav, iar d. Iorga foarte ocupat s'a căutat altcineva care să grijească mai departe publicarea.

Nu știu precis căror împrejurări dăresc cinstea de a fi eu alesul editurii autorului, ca să îngrijesc ediția aceasta.

Înainte de a fi început publicarea s'a tâmplat moartea lui Xenopol, în 1920, răca eu să fi putut sta o singură dată în vorbă asupra ceea ce aveam de făcut. Opera lui Xenopol, contrar celor ce se vedeau, era în întregime revăzută de autor. Multe părți au fost tăiate și înlocuite cu altele, în unele locuri s'au adăugat capitole noi; iar peste tot s'a căutat să se țină seamă de publicațiile din urmă.

Toate însă, după cum o spune Xenopol, nu schimbau decât foarte puțin liniile fundamentale ale operii sale, făcându-i numai documentarea.

Întreaga operă fusese revăzută de Xenopol hotărât lucru că „marea greutăate” care ar fi fost la această ediție, nu mai este.

În locul unei greutăți care părea la unii chiar o imposibilitate se pune acum chestiunea unei munci îndelungate, la care trebuie multă răbdare și neapărat o pregătire istorică.

Ce rămânea de făcut mai întâi erau, ceea ce știe oricine, corecturile tipografice.

Desigur, că nu pentru acestea este în primul rând nevoie în special, de răbdare și muncă îndelungată.

La corecturi se adaugă îndată, neapărat, punerea hărților și ilustrațiilor necesare la ultimele 9 volume, după cum făcuse Xenopol la primele 5.

Pentru ca opera să fie cât mai ușor utilizată cu folos se cerea neapărat ca la sfârșit să aibă un indice amănunțit.

Acestea erau lucruri de care avea absolută nevoie opera lui Xenopol, ca să poată fi dată publicului în felul cum el dorise să o dea³⁾.

Deci corecturi tipografice, hărți și ilustrații și apoi indice amănunțit erau lucrurile cari trebuiau neapărat făcute.

În timpul lecturilor și cercetărilor mele observasem însă că nu toate citațiile din note sunt exacte ca pagină și volum, iar uneori chiar ca cuprins. Acestea erau aproape inevitabile, în o carte în care „întregul” are în primul rând valoare.

Sunt destule cazurile când trebuie să răsfoești zeci de volume din o colecție, și sute de pagini din fiecare volum până a putea da volumul și pagina cea bună.

Nu întotdeauna munca aceasta de control a isbutit să corecteze greșeala, dar a trebuit să se facă peste tot. Aceasta este partea care cere cea mai multă muncă, răbdare și de multe ori și pricepere. Îndreptările făcute am crezut că este mult mai bine să nu se vadă în text și cred că aproape oricine va fi de părere că este mai bine așa.

Câte odată am îndreptat sau am întregit textul citat în note. În cazul din urmă ca și atunci când am pus câte ceva uneori în note, am însemnat cu semnul acesta [] .

Toate cele făcute de mine vor folosi, cred, numai la specialiști în primul rând.

M'am gândit apoi că ar fi bine să țin opera la curent și cu noile cercetări științifice dela 1913 încoace.

Față cu numărul destul de mic al acestor cercetări, din cauza, cred, în primul rând a evenimentelor petrecute, oricine își poate da seama că nu poate fi vorba de o nouă „revedere” a operii lui Xenopol.

După îndelungate discuții cu specialiști și nespecialiști m'am hotărât ca toate aceste adausuri să le fac la sfârșitul fiecărui volum, pentru fiecare capitol al volumului⁴⁾.

Ceea ce m'a determinat la aceasta și felul cum le voi da am arătat în prefața primului volum.

³⁾ Se mai adaugă și copierea sau mai bine descifrarea ultimelor 9 volume în manuscris și mai întâi punerea lor în ordine.

⁴⁾ La vol. I și II întârzierea apariției unor cărți pe care le știam la tipar m'a făcut să amân punerea acestor note ale mele. Ediția aceasta a început cu volumul I nu cu al VI, cum se hotărâse la început. Cumpărătorilor primelor 5 volume din ediția 1913 li se vor vinde dela vol. VI înainte.

Fântâna sufletului

Am căutat în suflet ca'n fântână
Și am văzut iar dorul oglindit,
Alături cu visul irosit...
Și am găsit iubirea mai bătrână —
Chipul tău drag atît, l-am căutat,
Nu l-am găsit în ochiul tulburat.

Cât de frumos îmi răsăria'n oglindă
Privirea ta! Cum se-alegea de lin!
— Pe-un val răsleț, văzui un chip străin...
„Era al tău...” și gândul să te prindă,
S'a aruncat dar a căzut la fund,
Peste pietre și nisip, pe prund...

Am zărit, apoi, în unde solzi de aur,
Strălucind prin pietrele'n morman,
Și doi ochi aprinși, ca de dușman:
— Gândul se făcuse un balaur
Și-a 'nghețat iubirea de pe țărnam
Visul meu și dorul prins pe-un sfărnam —

Nu mai caut de atunci în unde
Chipul tău din valuri să'l aleg...
— Sufletul îmi freamăta întreg,
Iar oglinda lină o pătrunde
Alte chipuri, alte visuri, un alt dor
Și iubirea mea surâde tuturor—

EUGEN VICTOR

Elegie

Când m'ai știut o floare visătoare
Ce năzuia un singur strop de soare,
De ce nu m'ai cules de pe cărare?
Când m'ai știut izvor răcoritor
Ce alergă, sub soarele-arzător,
Pe tine să te vadă, cu ochi orbi,
De ce din unda mea n'ai vrut să sorbi?
„Acuma sunt un pescăruș rănit,
Aripa-i frântă, ochiul obosit.
Acuma vântul soartei mă lovește
Și sângele pe drum se irosește...
Acuma — gând fugarnic — mă gândesc
La anii peste care anii cresc,
Și'n sufletu-mi, odată numai dor,
Tăcute, amintirile mă dor...
Acuma orice vis e prea târziu.
Tâmplaru-mi bate cue la sicriu.

ION GANE

Mă gândesc acum, în urma unor alte convorbiri, dacă nu ar fi mai bine ca toate notele mele să fie date pentru fiecare volum tot pe capitole, în ultimul volum, poate al 15-lea, care ar conține și indicele și în plus încă o bibliografie a tuturor publicațiilor citate în opera lui Xenopol. Aceasta ar putea servi și ca o bibliografie a istoriei noastre.

În notele mele, după cum am spus, în prefață, nu voi căuta de loc să discut păreri noi susținute, ci numai le voi expune.

Numai atîta și astfel am crezut că trebuie să fac la opera pe care o îngrijesc, spre a o face cât mai folositoare publicului, și fără a-i schimba cât de puțin din caracterul ei dela început.

I. VLADESCU

Docent de Istoria Românilor
la Universitatea din București

¹⁾ A apărut vol. I și II, iar în curând apare III și IV.

²⁾ Aceste 5 volume s'au pus în vânzare numai după război.

S. S. R.

— A cincea șezătoare literară dela 27 Februarie 1926 — (Fundafia Regele Carol I)

Șezătoarea grupului de scriitori ieșeni începe prin conferința d-lui **M. RALEA**, profesor la Universitatea din Iași. D-sa vorbește despre **Poporanismul în literatură**.

Poporanismul s'a bucurat de atâtea interpretări variate și fanteziste încât conferința de față ar trebui, poate, mai de grabă, să se ocupe cu ceea ce nu este poporanismul, decât cu ceea ce este.

El e o atitudine socială, unul din acele curente care au apărut către sfârșitul secolului trecut și care au avut ca scop adoptarea marxismului la viață. Face parte din aceeași familie cu reformismul lui Bernstein în Germania, travailsismul în Anglia, doctrina lui Jaures și Wanderwelle în Franța și Belgia. Se păștra metoda marxistă, dar se aplica la realități de fapt, nu la o ideologie hegeliană. Poporanismul a arătat imposibilitatea formulei industriale la noi fără capital, brațe și mai ales fără deșeu. Realitatea noastră națională era țărănimea. Desrobită juridicește din iobăgie, ea se găsea la începutul secolului trecut, nedesrobită economică și morală.

Cu toate acestea, cum a recunoscut-o și Maiorescu care nu era poporanist, din munca ei se întrefinea toată viața morală și spirituală a statului. Poporanistii, majoritatea intelectualii generoși din clasa burgheză, voiau să-și plătească această datorie prin ridicarea acestei clase cu ajutorul votului universal și al exproprierei, adică să aplice și în țara noastră principiile marelui revoluții franceze.

Ei voiau ridicarea țărănimei noastre la nivelul civilizației europene. S'a zis că poporanistii erau reacționari. Gherea a făcut glumele prea cunoscute cu Rodica. Dar fundatorii poporanismului C. Stere și G. Ibrăileanu, au combătut totdeauna țărănul patriarcal cu plebe, cu chimir, care stă în bordei. Ei au voit țărănul conștient, alegător trăind în case confortabile, luminate cu electricitate. O demonea țărăn, nu putea fi reacționară.

N'avem decât să ne gândim la exemplul Danemarcei. Cultura ei care a produs pe un G. Brandes, un Höffding, nu e cu nimic inferioară culturi europene.

Așa dar poporanistii voiau europeanizarea României. Aceasta în politică, tehnică, ideologie. În literatură însă nu. Orice lucru se poate importa afară de limbă și literatură.

De aici o serie de repercursiuni ale atitudinii poporaniste în literatură. Asemenea răsunele indirecte ale unui sistem social ori filozofic în artă, am văzut și la pozitivism care a produs naturalismul și la republicanism care a făcut posibilă literatura lui Balzac etc.

În literatură, poporanistii plecau dela ideea că literatura, ca și știința, ca și religia, morala, arta, etc. e o funcțiune în bună parte socială. Constatate pe care a făcut-o un conservator ca De Bonald și pe care a verificat-o toată sociologia contemporană. Dacă s'a constatat astăzi că până și teoria cunoașterii, categoriile de spațiu și timp cu care cunoaștem lumea exterioară sunt de natură socială, cu atât mai mult literatura e influențată de societate. Artistul nu trăiește izolat ca Robinson în insula sa. Prin educație,

prin contactul cu ambianța, el e influențat de mentalitatea societății în care trăiește. Dar societățile cele mai firești în care trăim astăzi sunt naționale. O recunosc această până și socialiștii: Karl Marx, când arăta caracterul specific al culturi slave, ori provensale, Kautsky când spune că limba deosibește națiunile între ele, etc.

Recunosc această influență a societății asupra literaturii, până și esteți puri ca André Gide, care spune că arta fără sprijinul publicului, fără indicațiile colectivității, se artificializează și pierd (A. Gide: *Pretextes*). Artistul, după el, se adaptează publicului, cu propria sa expresie: „L'art est une flatterie”.

Decurg din această concepție două roluri:

MIHAI RALEA

1) **Literatura nu poate fi decât specific, națională.** E vorba de o constatare, de o judecată de realitate, nu de o rețetă de o recomandare. Acelaș Gide recunoaște că o literatură are o valoare europeană numai într'atât întru cât reflectează un caracter particular. Cu cât e mai originală, cu atât e mai generală. De altfel lucrurile nici nu se pot întâmpla altfel. Shakespeare nu poate fi decât englez, Dostoewski decât rus, Molière decât francez.

Aceste constatări pot fi verificate de evoluția literaturii noastre în a doua jumătate a secolului XIX. Un Russo, un Alecsandri s'au adăpat la poezia și limba populară. Un Bolintineanu n'a făcut-o și deși avea calități înăscute de poet, producția lui a rămas inferioară celei a lui Alecsandri, fiindcă n'a avut mijloace de exprimare naționale, fiindcă n'a uzat limba poporului. Dar Eminescu a revoluționat tehnica poetică română, fiindcă s'a inspirat din popor, transformând limba acestuia. Literatura română s'a valorificat pe măsură ce a luat contact cu poezia populară.

2) **Artistul nu se poate desinteresa de marile probleme sociale și morale ale societății în care trăiește.** Un Tolstoi, un Balzac, care se intitula „doctor în științele sociale”, până și estetul Flaubert,

cu a sa „haine de bourgeois”, au fost ecouri puternice ale aspirațiilor morale și sociale din timpul lor. Un artist complet e comprehensiv pentru tot ce agită societatea în care trăiește.

Care era atitudinea scriitorilor noștri față de țărănime, adică de clasa cea mai națională, în momentul apariției poporanismului? Ei făceau din ea o gorilă, arătând prin aceasta superficialitate, lipsă de pătrundere, de înțelegere, de generozitate.

Poporanistii au cerut artistului ca atunci când ia subiecte din viața țărănească, să fie imparțial. Atâta tot. Dacă artistul nu era imparțial însemna că era tendențios ori superficial, deci că nu era artist. Imparțialitatea era o piatră de încercare pentru însăși arta sa. Dacă sufletul său era lipsit de obiectivitate, însemna că nu era comprehensiv, generos bogat. Dacă în locul țărănului ar fi fost vorba de o altă categorie socială obijduită, decă ar fi fost vorba de femei, de evrei etc., s'ar fi putut caracteriza noblessele sufletească a scriitorului, după atitudinea sa omenască în fața acestor tagme sociale nedreptățite.

Nu voia poporanismul idealizarea țărănului. El n'a admis literatura d-lui Dragoslav ori Lungeanu, numai fiindcă se ocupau de subiecte țărănești.

În afară de aceasta, libertate totală pentru scriitor să aleagă orice subiect să scrie ce vrea, simbolism, expresionism, romantism, etc., cu o singură condiție să aibă talent. Dacă nu ne place literatura d-lui C. Baltazar, aceasta nu e fiindcă d-sa nu e poporanist.

După ce am arătat ce e poporanismul să arătăm ceea ce nu e, poporanismul.

1) **Nu e o școală literară.** Aceasta presupune un fel de a scrie, o tehnică comună între toți membrii. S'a văzut mai sus că poporanismul n'a avut așa ceva.

2) **Nu e țărănism literar.** Poporanismul s'a ridicat contra literaturii crâmăris dela „Sămănătorul”, și contra idealizării ridicule a țărănului.

3) **Nu e naționalism sovînist.** Poporanismul constată caracterul național al artei, nu-l recomandă „L'ile de Pingouins”, cum spunea d. Ibrăileanu, nu poate fi scrisă decât de un francez și totuși antifranceză ca tendință.

4) **Nu e tradiționalism reacționar.** În vreme ce învăța din trecut nostru, săr în cultură. Nu putem învăța iarăși aceste ori turcește. Voim democrație europeană. După expresia lui Nietzsche: „nu avem uici erii, nici azi, nici mâine”.

Poporanismul a fost o doctrină de bunsimț realist, inspirată de fapte observate științifice, o doctrină medie, intermediară între două extreme: conservatorism reacționar și socialism utopic, o doctrină care puneă artistul în viața timpului său, făcând dintr'ansul cutia de rezonanță a aspirațiilor celor mai nobile.

Seria lecturilor o deschide d. AL. TEODOREANU cu o schiță și fabulă **Filantropie**.

Un biet măgar, al nu știu cui
Fugit dela stăpânul lui
Lihnit și slab, sdrobît de jale,
Pe drum oftând umbla hai-hui.
Când, iată că, pășind agale,

Cum merge el de obicei,
Un june bou îi iese'n cale
„Ce faci, măgarule?“
— „Ce vrei

Să fac, voinic între voinici?
Fiindcă'm vrut să scap de bici
Și de cărat în hală poame
Mă plimb (cum vezi) și mor de foame“.
Iar bou (bou), cuprins de milă,
I-a spus atuncea: „Urechilă,
„Eu colo'n grajd am fân destul
„Mănâncă până-i fi sătul
„Apoi așteaptă-mă; căci vin

AL. O. TEODOREANU

„Cum isprăvese aici o treabă
„S'atunci, om mai vorbi puțin“.
Măgarul o tuli în grabă
La grajd, mâncând cu poftă mare,
Și când nu mai putu de fel
Strivi tot restul în picioare.
Și cum n'avea ce să mai facă
Intră'n amor cu vaca (vacă)
Trântind și ușa după el.

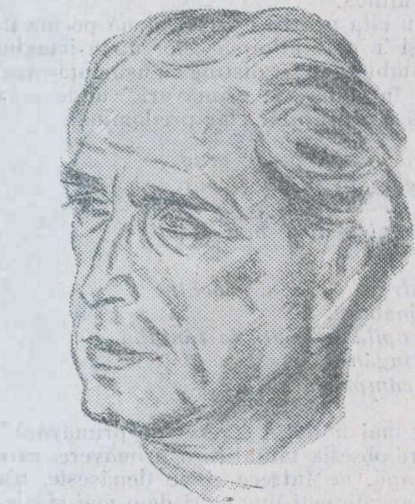
Boul a rămas tablou
Inșă măgarului nu-i pasă.

MORALA

Când știi prea bine că ești bou,
Să nu inviți măgari la masă.

AL. O. TEODOREANU

D. **JEAN BART** citește o schiță de
evocare a vremilor de patriarhalism
moldovenesc.

JEAN BART

D. **IONEL TEODOREANU** citește un
fragment din romanul său „La Mede-
leni“, din care extragem acest crâm-
pei:

O îmbrânci în lături cu toată puterea
și brutal, după întâia victorie, îl înșfăcă
pe Dănuț de tunică.

Dănuț îl măsură adînc, și smuncindu-se
îndărăt, îl palmui din două părți, scurt,
formidabil. Monoculul căzu. Pecetluit cu
o roșeață care evolua spre vînat — pe
amândoi obrazii — domnul se uită la
Dănuț ca la mâna dentistului după ce
și-a scos măseaua.

Urmă un scurt răstimp de tăcere, ca
după explozii. Revenindu-și în fire, dom-
nul se rezezi la Dănuț suflând astmatic,
cu pumnii ridicați. Un pumn în plin
piept îl aruncă la pămînt.

Adina cu pumnii în gură și ochii mă-
riți de spaimă ca ai copiilor cînd se deș-
teaptă din somn auzind stafiile care um-
blă în pod, — tremura, ghemuită în pă-
rete, cu ochii la Dănuț, pe când domnul
de jos, își relua monoculul și-și pipăia
noțul cravatei indemne cu aerul corect
și grav al celor răsturnați de o tră-
sură cînd își iau din nou în primire
demnitătea.

— Eși afară! răsună glasul lui Dănuț
ca un refren automat. Domnul se ridică,
tușind. Se grăbi spre vestibul, tampon-
ându-și frumtea cu batista. Dănuț îl
urmărea cu o privire de supraviețuitor
al unui cataclism. În capul gol un singur
gînd răsună, tenace și absurd: „să nu-și
uite ceva; să nu-și uite ceva“...

De două ori răsună metalic, cheia ră-
sucită în broasca ușii de dinfață. Apoi,
o voce înecată de tuse, în falset:

-- Pește...

Ușa pocni, palmuind tăcerea.

D. **M. CODREANU** citește câteva din sonetele d-sale, între cari „Atotputerni-
cul“:

*Din primăvara caldă se ridică
Molățe miresme 'mbătătoare;
Iar peste limpezi valuri călătoare,
Ca o săgeată, trece-o rîndunică.*

*Dar spre încântătoarea păsărică,
Desprîns din zări, din sfere largi, din soare,
S'abat'e'n repezire-amețitoare
Un vulture, și... nu mai văd nimică...*

*Iar din spre sat, pioasă, toaca sună
Și credincioși la rugăciune-adună
Căci azi e zi la sfînta leturghie.*

*Ce bun e Dumnezeu în toate cele;
Dar, mai ales, cu câtă duiosie
Hrănește vulturii cu rîndunele*

D. **CINCINAT PAVELESCU** citește o
serie de epigrame și fabula **Piatra de
moară și bobul de grâu.**

CINCINAT PAVELESCU

Dănuț porni spre etac. În fața ușii se
opri mirat. Se întoarse îndărăt. Se opri,
zăpăcit, distrat, cu un tric în colțul bu-
zelor.

Cu gâtul aplecat — încălecat parcă de
ceva nevăzut, dar concret — porni încet
spre sufragerie, călcînd prin cioburile
inimii lui.

IONEL TEODOREANU

Adina îl urma; furișindu-se pe lângă
zid. Un papuc îi căzu din picior. Il le-
pădă și pe celălalt, urmîndu-l pe Dănuț
desculță ca o penitentă.

— Dănuț! răsună duios și plîngător
glasul din urmă. Întoarse capul. O vazu
spăimîntată, cu ochii încremeniți și în-
ghețați cu buzele tremurînd, cu umerii
ghemuiți, cu picioarele goale, așa de
mică-mică și de dezarmată, că izbueni în
plînsете, hohotind, și fugi.

M. CODREANU

De ce mă strivești, fără milă,
întrebă-un mic bob de grâu,
(c'o voce umilă)
o piatră de moară haină
ce'mpînsă de apa din râu
îl schimbă'n făină...?

Dar piatra de moară, ursuză
Sau poate cuminte,
nici nu vrea măcar să auză
cînd bobul de grâu o acuză
și-și vede de treabă 'nainte!

MORALA

Ori cât ar cărti înțeleptul,
Cînd ai puterea ai și dreptul!

Mai citesc d-nii **MIHAIL SADOVEA-
NU, A. MANDRU** și d-na **NATALIA
NEGRU.**

MENTIUNI CRITICE

G. V. BACOVIA: Scântei galbene, poezii. Tipografia „Minerva”, 1926. Bacău.

Iată de ce suntem pentru premiile literare.

De oarecâ cu tot hazardul legat de sorțul urnelor, cu toate surprizele zvârlite — ca o pleavă stărnită de un vârtej nebunatic — în ochii trecătorilor, cu tot relativismul legat de mâna de pământ ce suntem, — premiile literare aduc din când în când, în atenția publică, un nume, o operă, un interes, un început de justiție, o anticipație, un avans al posterității — căci prea e trist și e din cale afară de salbatic să li se rezerve poezilor numai cununa mirtului postum. Și încă — problematică și aceea.

„Plumb”, — ieșit pentru întâia oară exact acum 10 ani și premiat de Societatea Scriitorilor Români, anul acesta, în a doua lui ediție, — merita această consacrare. Căci este în „Plumb” o realizare de mare și subtilă artă, este un suflet terorizat de desnădejdi amare, torturat de toate adversitățile contemporane, un desrădăcinat tânjind, un mucenic al propriului său destin implacabil. Suferința lui Bacovia însă nu se rezolvă nici în lamentații elegiace nici în satiră venementă. Între peisagii de iarnă, sau moine de toamnă și între primăveri timide, se încheagă o poezie de suspine intime, de notații dureroase și acide, de „strigăte în pustiu” pe cari poetul însuși, cu versul lui, cu spiritul său, le înăbușește, căci Bacovia este mai presus de toate, un discret. Acesta e și farmecul inedit al poeziei lui: discreția. Simplitatea cu care Bacovia sugerează un peisagiu, o dezolare sufletească, o nevroză, o senzație geografică, misterioasă prin însăși depărtarea ei, ne dă măsura acestui mare artist la care fuziunea dintre vibrația sufletească și expresie — e definitivă.

Iată în două strofe din „Moina”, în versuri de o aparentă nepăsare, un întreg roman pe care ori câți alexandrini nu l-ar putea povesti mai bine:

*Și toamna și iarna
Coboară amândouă;
Și plouă și ninge
Și ninge și plouă.*

*Și-s umezi păreții
Și-un frig mă cuprinde —
Cu cei din morminte
Un gând mă deprinde.*

Sau iată o strofă de superioară evocare, în care amurgul și istoria se îngână și psalmodiază pe aceiași strună a „violetului” — una din predilecțiile și din leitmotivurile poeziei d-lui Bacovia:

*Amurg de toamnă violet.
Din turn, pe câmp, văd noezoi cu plete.
Străbunii trec în pâlcuri violete...
Orașul tot e violet.*

Simplitatea aceasta de mijloace, îl apropie adeseori de semnătatea horatiană ca în acel tablou al lui „Decembre”:

*Te uită cum ninge Decembre
Spre geamuri, iubito, privește —
Mai spune s'aducă jăratec
Și focul s'aud cum trosnește.*

*Mai spune s'aducă și ceaiul
Și vino și tu mai aproape,
Citește-mi ceva dela poluri
Și ningă, zăpada ne'ngroape.*

Însă, de cele mai multe ori, înclinarea idilică a d-lui Bacovia se umbrește, un ușor sarcasm trece peste peisagii și zâmbete și atunci avem acele tablouri de iarnă tăiate, diagonal, de un corb, acele imagini lacustre dintr'o preistorie pitorescă și poetică, acele izolări în panorame de bălcu, unde:

*În racle de sticlă, princese
Oftau, în dantele, mecanic.*

acele peregrinări, în înserări violete de iarnă, „prin crânguri, pe margini de linii ferate”, când totul nu se liniștește într'un vers descurajat, obosit dar gata să învie ecouri prelungite de cum îl trezești:

*Pe urma unui mic pantof, într'un parc,
/de demult,
Adorm, ascult....*

G. V. BACOVIA

Însușiri ce se întâlnesc și în a doua culegere „Scântei galbene”, pe care ne-o trimite, în umile haine de Cenușăreasă, o tipografie din Bacău.

Întâi o poezie de confidențe murmurate, de drame gătuite, de desnădejdi autumnales:

*Eu nu mai știu nimic, și m'am întors acasă.
Uitați-vă ce gol, ce ruină'n amurg —
Amurgul galben, m'a 'ngălbenit și m'apasă.
Cu geamuri galbene, cu lacrimi ce nu
/mai curg.*

Apoi, acea gamă bogată în senzații de iarnă, pe care d. Bacovia o cultivă cu egală virtuozitate, de profundă esență muzicală ce se impune sufletului cu tirania melodiilor simple:

*Și iar... aceiași oră de dimineată,
Pe toate mocnind același secret;
Un frig violet, și fața e creafă —
O, cum omul a devenit concret.*

Apoi, aceiași multiplă notație ce închide într'un vers, ca'ntr'o baghetă magică, o lume de perspective, o floră imaginată

pe care versul o înflorește subit ca o grădină de crini, în noapte:

*Toamna rupe afișe și flori
E mai trist departe'n prăpăstii —
Să faceți foc pe zi de mai multe ori.*

Apoi acele admirabile și de dezolare ecouri provinciale, cu baluri istorice, cu fanfare militare—O! fanfarele militare despre cari s'ar putea scrie o monografie și a căror parte în promovarea (sic!) poezilor provinciali e incomensurabilă! — fanfare pe care d. Bacovia le cântă în accente de o sugestivă simplitate:

*Ce tristă operă cântă
Fanfara militară
Târziu, în noapte, la grădină...
Și tot orașul întrista,
Fanfara militară.*

Sau, acele acorduri de armonie-instrument prin excelență elegiac și care ar storce lacrimi și din inimă seacă:

*O! nu mai cânta armonie pribeagă
Că plâng, și nu știu unde să mă duc....*

ecouri, cărora nicăieri d. Bacovia nu le dă un corp mai unitar ca în acea poemă „Dormitând”, simbol al dezagregărilor provinciale, tratat cu sobrietatea caracteristică d-sale și cu acel umor discret, pentru care, mi se pare — și proza d-sale confirmă — d. Bacovia poate fi privit ca unul dintre ironiștii noștri de rasă:

*De sună'n ziduri ninse, vre-o muzică
/de bal,
Mai stau, și plâng'e'n mine un vals pro-
/vincial.
Dela fereastra ninsă, cu finele perdele,
Mă duc pe străzi de ghiață cu spuza
/lor de stele:
Și'n mijlocul odăii, tot singur mă prezint:
— Valsa o blondă'n alb și cu pantofi
/de-argint...
Aprind, pe masă, lampa, și iarăși mă
/dezbrac,
Aș vrea să-mi fac un ceaiu, și stau
/și nu-l mai fac...*

Nu mă voi deda la interpretări savante asupra celor două versuri subliniate din citatul de mai sus — ironia lor nu va scăpa desigur, nici unui cetitor inițiat în tainele variațiilor lirice.

Voiu reveni însă la o caracteristică pe care o enunțam în prima parte a articolului de față și care nu e — propriu vorbind — decât nota complimentară a acestei ironii reținute, a acestui sarcasm atenuat, imaginea pozitivă a realităților pe care sufletul d-lui Bacovia le percepe: nota idilică.

Voiu cita pentru aceasta, două poeme tipice și în care altoirea celor două imagini ale ambiantei se disting cu ușurință — mai puțin în „Note de primăvară” unde nota idilică a peisajului clar predomină:

*Verde crud, verde crud...
Mugur alb și roz și pur,
Vis de-albastru și de-azur,
Te mai văd, te mai aud!*

*Dintr'un fluier de răchită
Primăvară,
O copilă pososită la fântână
Te îngână
Pe câmpia clară...*

dar mai mult în „Nervi de primăvară”, în care obsesia tantică a primăverii care ne scapă, ne întrece și ne depășește, n'a găsit accente mai umane și de-o mai sfâșietoare simplitate, ca în aceste oftări retezate:

Mancolia m'a prins pe stradă
 n'nt amefit.
 h, primăvara, iar a venit...
 lid, și mut —
 i de femei au trecut
 Mancolia m'a prins pe stradă.

o vibrare de violete
 ece și Ea —
 și vrea
 ar nu pot s'o salut.
 h, și cum a trecut,
 tr'o vibrare de violete.

micnicia m'a prins pe stradă
 n'nt adormit.
 h, primăvara, iar a venit...
 l și uitat —
 als funebru, depărtat.
 Mancolia mă ține'n stradă.

poate că poezia d-lui Bacovia, așa
 distinctă de a celorlalți poeți români,
 de unitară și de pluricordă, o să se
 e cercetătorului atent, criticului înfe-
 tor, cetitorului superior, și sub alte i-
 aze decât aceste câteva aspecte pe
 e cercetarea noastră fugitivă le va fi
 în lumină.

sensibilitate sinceră și adâncă, cum e
 a a d-lui Bacovia va fi totdeauna sut-
 e de dialectică pentru amatorul de
 ie al viitorului.

thiect de dialectică și de adorație.
 iată, de ce, spuneam, suntem pentru
 niile literare.

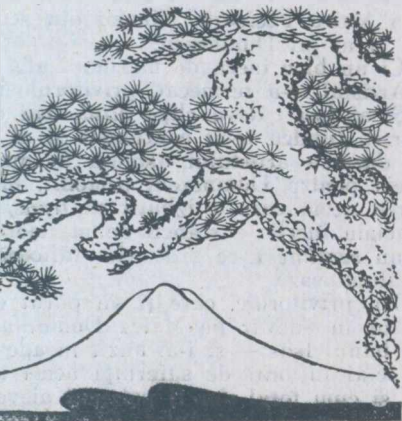
PERPESSICIUS.

Coperta noastră

sculptorului Han i-a fost hărăzită
 ta să eternizeze în bronz, nu poza lui
 ail Eminescu — (lucrul e lesne pentru
 care din *estofadorii* noștri naționali...)
 i freamătul acela, cuceritor de trist,
 e se înalță din toată opera, lipsitului
 odihnă, de mângâiere și de prietenii,
 t moldovan.

fost aici, în această alegere a mește-
 uii, însărcinat cu ridicarea uriașului
 bol, o simplă coincidență ori o conștien-
 ecunoaștere a celui mai îndrăzneț, mai
 resiv și tot odată mai adâncit în cu-
 ire, dintre toți sculptorii noștri con-
 porani?

oate și una și alta.
 ri cum, alegerea făcută este semn
 r vremuri noi, din pragul cărora
 lptura monumentală românească în-
 a a nu mai fi socotită o meserie odioa-
 din tiparele căreia fășneau, periodic
 erzistent, pentru a se înfige, în poze
 v hilariante dealungul bulevardelor fă-
 gigantice persoane decrepite, sub care,
 i slove săpate în soclu, eram invitați să
 noaștem gloriile neamului — și să
 descoperim....

Polen risipit pe o carte de botanică

Pe masa de lucru stau vrăfuite cărți
 de literatură, cărți de știință, reviste și
 zăre... Iși dispută par'că fiecare un loc
 mai comod de unde titlurile negricioase
 să fie cât mai vizibile... E o întreagă in-
 călcială de cotoare și colțuri pestrițe, de
 jumătăți de imagini și sferturi de cuvinte
 în care greșelile de tipar nu se mai disting...

Ochii mei, după lecturi îndelungate, își
 odihnesc privirea pe o carte al cărui ritm
 abia se poate reconstitui... Fac și eu ca
 și Cuvier care dintr'o vertebră fosilă a
 isbit să reconstituie un animal în-
 treg... „Tratat de botanică farmaceutică”
 de Gh. P. Grințescu...

Cele șapte sute cincizeci de pagini și
 vre-o șuteci de planșe ce le cuprind
 volumul ar fi o dovadă că și Români
 pot aduce tributul lor de cunoștințe pe un
 tărâm științific mai puțin cercetat din
 cauza aparentei lui sterilități.

S'a spus de multe ori că Românul este
 multilateral și de aceea și superficial... De
 aceea nu prea avem în știință oameni il-
 luștri de al căror nume să fie legată mari
 descoperiri sau invențiuni...

Ni se face ușor însă învinuirea...

Ni se face învinuirea și nimeni nu se
 gândește că ingineria la noi se începe
 abia cu Gheorghe Lazăr, că adevăratele
 baze ale medicinei, chimiei le pune docto-
 rul Carol Davila, francezul, care a venit
 în țară pe la 1853 și a întemeiat primul
 institut unde s'au predat metodic cunoș-
 tințele referitoare la medicină.

Aproape până în vremea noastră toți
 acei cari s'au ocupat cu știința au fost
 mai mult educatori. Puteau ei face o făp-
 tă mai bună pe timpul lor decât de a fi
 meșteri grădinari ai sufletelor? Răvna
 cu care a muncit, de pildă, doctorul Iuliu
 Barasch la Colegiul Sf. Sava nu trebuie
 să fie demnă de recunoștința noastră?
 Foile galbene și pictate cu pete brune,
 din pricina vechimei par'că ne șoptesc
 prin slovele lor chirilice ceva din entu-
 ziasmul celor de alăt dată:

Înălțimei Sale
 Prințului Stăpânitor
 A toată Țara Românească
 Barbu Dimitrie Știrbey.

E o dedicație făcută de autor la înce-
 putul volumului „Minunile naturii”... Așa
 era obiceiul: primele rânduri să fie în-
 chinate „Domnului”...

S'au succedat generații de educatori...
 Și educatorii aceștia și-au luat cu dra-
 goste rolul de a pregăti atmosfera priel-
 nică spiritelor alese...

Și așa... au început să apară nume care,
 dacă sunt ignorate oarecum de străini,
 sunt în schimb consacrate în istoria ști-
 ințelor naturale din țara noastră... Dimi-
 tric Brandza, Florian Porcius și Dimitrie
 Grecescu au fost botaniști însemnați...
 Datorită lor s'a început a se cunoaște și
 a se sistematiza flora ținuturilor româ-
 nești...

Studiul botanicii însă este plictisitor
 pentru mulți din pricina numeroaselor
 clasificări și numiri... I se găsește vina
 de a fi o știință steepă... Barbey d'Au-
 revilly a făcut o analogie spunând că
 într'atât clasificările din științele natu-
 rale reprezintă natura întrucât un alma-
 nah cu adrese sau un toane de cărți de
 vizită reprezintă societatea omenească...
 Este botanica oare numai o catalogare de
 iclburii ce se înșiruie în familii și speci-
 ci? Are o domeniu în care totul este
 cunoscut? Cine a căutat să-și dea seama
 de însemnătatea ei a văzut că are în față
 realitatea: o parte din formele și feno-
 menele prin care se manifestă viața...

7 Martie, 1913: A murit profesorul ele-
 nist Constantin Erbiceanu.

8 Martie, 1830: S'a născut în Lipova
 (Banat) folkloristul Atanasie M. Marie-
 nescu.

1871: A murit Alexandru Hurmuzachi.

1878: Alexandru Macedonschi a vorbit
 la Ateneul Român din București, despre
 „Mișcarea literară din cei din urmă zece
 ani”.

9 Martie, 1848: S'a născut în Iași juni-
 mistul Gheorghe Panu.

1869: G. Crețianu a vorbit la Ateneul
 Român din București despre „Viața și
 scrisorile lui N. Bălcescu”.

1885: S'a reprezentat pentru prima oară
 la Teatrul Național din București pie-
 sa „Ovidiu” de Vasile Alecsandri.

1901: Ioan Pușcariu și-a ținut discursul
 de recepție în Academia Română,
 tratând despre „Ugrinus 1291”. Răspun-
 sul a fost dat de B. P. Hașdeu.

10 Martie, 1833: S'a născut la Miclău-
 seni (jud. Roman) Dimitrie Sturdza.

1856: S'a născut în Tohat (Ținutul Săla-
 jului) folkloristul P. Dulfu.

1857: Apare la Paris gazeta „Buciu-
 mul” condusă de Cezar Bolliac, următo-
 rul motto: „cere și ți se va da, bate și ți
 se va deschide”.

1866: Ulyse de Marsillac a vorbit la
 Ateneul Român din București despre
 „Renan și mișcarea religioasă în secolul
 al XIX-lea”.

1867: V. A. Urechia a vorbit la Ateneul
 Român din București despre „Poezia ro-
 mână în fața politicii”.

11 Martie, 1898: Au fost aleși membrii
 la Academia Română: Alexandru Xenopol,
 Anton Manu și Dimitrie C. Ollănescu.

12 Martie, 1838: Apare la Brașov „Gazeta
 de Transilvania” sub conducerea
 lui Gh. Bariț.

1882: S. Fl. Marian și-a ținut discursul
 de recepție la Academia Română vor-
 bind despre „Cromatica poporului ro-
 mână”. Răspunsul a fost dat de B. P.
 Hașdeu.

1892: A murit scriitorul Iuliu C. Să-
 vescu.

13 Martie, 1893: Ioan Kalinderu a fost
 ales membru al Academiei Române.

1960: Episcopul N. Popea și-a ținut
 discursul de recepție la Academia Ro-
 mână vorbind despre „Arhiepiscopul și
 Mitropolitul Andrei Baron de Șaguna”.
 Răspunsul a fost dat de D. A. Sturdza.

1906: Cunoscuta manifestație studen-
 tească în București, pentru apărarea
 limbii românești.

O realitate care impresionează plăcut
 simțurile noastre...

De câte veacuri nu admira muritorii
 culoarea și parfumul florilor, bunurile
 cele mai alese ale regnului vegetal?

Dar, mai e ceva... Nu e nevoie să ne
 gândim la darurile materiale aduse de
 plante... Ceeace nu se prețuiește e numi-
 rea florilor... Sunt numiri populare ro-
 mânești care ne sugerează mireasma co-
 drilor, fânețelor și livezilor noastre...
 Numirile latinești au și ele farmecul lor...
 Cine are cultul cuvântului prețuiește so-
 noritatea multor nume proprii.

E destul să răsfoiești o carte de botan-
 ică... Ți se perindă pe lângă nume urâte,
 nume barbare, nume ce nu se pot reține...
 Inchide cartea... Silabe sonore se unesc
 în ritmuri șglobii... Menyantes... Dorema...
 Oenanthe phellandrium...

VIRGIL HUZUM

Cronica muzicală

Societatea Compozitorilor Români

Creațiunea muzicală, manifestarea completă și desăvârșită a vieții muzicale, și-a concretizat în țara noastră vrerile de organizare în „Societatea Compozitorilor Români”. Cu prilejul celei de-a XII-a audiții, ultima din ciclul început anul trecut, d. *Constantin Brăiloiu*, secretarul general al Societății, a făcut sumarul activității de an până acum și a schițat perspectivele pentru viitor.

După cât înțelegem, hărnicia cu care lucrul a fost început și susținut anul trecut, nu a cedat și nu a scăzut estimp de cât din pricina pe care rând pe rând le-am semnalat în cronica din „*Mișcarea literară*”: lipsa unei săli proprii pentru concerte, taxe pe spectacole nimicioare pentru producția muzicală autohtonă, scepticismul vinovat cu care este întâmpinată creațiunea muzicală românească și nedetoinicia cu care oficialitatea ia în considerare propășirea artei muzicale în țara noastră. Firește, piedecile acestea sunt generale și pricinuesc neajunsuri oricărui fel de exercițiu muzical. Nicio altă grupare însă, ca „Societatea Compozitorilor Români” n'a scos la iveală, prin activitatea sa din urmă, relele de care este bătută viața noastră muzicală, indicând și lipsurile de care suferă, dar și mijloacele de îndreptare.

Alcătuirea programelor celor douăsprezece audiții demonstrează îndeajuns câtă largă bunăvoință însuflește pe interpreții noștri fruntași și pe cât ajutor ne putem bizui dela dâșii în cazul unei acțiuni viguroase de educațiune muzicală. Dar mai important de semnalat din alcătuirea programelor este repertoriul original românesc pe care nici măcar nu-l bănuim atâd de bogat și atâd de variat. Activitatea „Societății Compozitorilor Români” a răscolit astfel un vraf de manuscrise care fac definitivă dovadă asupra posibilităților creatoare românești în arta muzicii.

Demn de relevat este faptul — bonum factum — că publicul românesc a urmărit încordat avalanșa de prime audiții dăruite cu risipitoare generozitate de „Societate”. Cât a înțeles și cât s'a resemnat auditorul să nu înțeleagă, este de discutat în altă ordine de idei. Destul numai că străduințele marelui „Societății de muzică nouă” cu filiale în toate marile centre muzicale ale lumii, abia de-și poate îngădui curajul unui așa mare număr de prime audiții. Nici valoarea pieselor executate nu este de deconsiderat. Asupra unora am și cutezat să însemnăm păreri noastre. O vedere generală de ansamblu este greu de căpătat și tot atâd de greu credem că se poate pronunța o judecată definitivă asupra orientărilor estetice desemnate de activitatea de până acum a compozitorilor. Este însă incontestabil că tot ce este avânt creator mai autentic românesc, pornește hotărât dela folklor. Estetica imitațiunii și didascaliei streine devine de o impotență creatoare dezolantă.

Ni-i teamă ca nu cumva primejdia impotenței sau degenerescenței creatoare să nu-și strămute orbita fatală la Viena experiențelor iconoclaste. Zărim falaitari cu fața într'acolo. Cercetarea folklorului românesc ar tămădui radical multe din nestatornicele înclinațiuni de care sunt amăgiți în bună parte unii dintre compozitorii noștri. Cunoașterea sufletului poporului din care a isvorit viersul doinei noastre, nu este obiectiv al activității creatorului; dar oricum el nu poate rămâne strein

de ceiace este propriu și original ca manifestare culturală și, deci, și muzicală în spiritul neamului. Strângerea cântecelor populare și studiul științific al melosului nostru din punct de vedere formal, tonal, ritmic, polifonic și orchestral vor hotărî, nădăjdum, activitatea primordială și cea mai utilă pe care are să o desfășoare „Societatea Compozitorilor Români” în viitor. Chiar editura de care ni s'a vorbit este de utilizat pentru scopul tipăririlor de muzică populară, bineînțeles luându-se toate precauțiunile pentru o cât mai credincioasă transcriere a cântecelor. Anarhia critică de care acum în urmă am fost fără de cruțare învinovați toți cei ce ne îngăduim să însemnăm din datele vieții noastre muzicale, a ferit tocmai pe compozitorii care ne învinovățesc și care fac parte din „Societatea Compozitorilor Români”, de asprimea cu care este judecată noua producțiune muzicală aiurea. Am fi putut reedita pentru împrejurările dela noi „primejdia futuriștilor”, „estetica impotenței muzicale”, „o nouă estetică a muzicii” etc., și am fi riscat să creștem în negativ și dizolvant dibuirile, nelămuririle și deosebiri de vederi care mocnesc nemărturisite printru tinerii compozitori. Această rană va fi deschisă, ne temem, prin noul punct de program pe care și-l propune „Societatea”: executarea și la noi a muzicii moderne. Muzica modernă va veni la noi împresurată de ecurile discuțiunilor din juru-i, și, implicit, vajnicii mei confrăți vor expune, ca nepotoliți cititori, din lecturile lor și vor lămurii și publicul și pe compozitorii asupra stărilor de fapt ale compozițiunii muzicale de peste granițele noastre. Nu socotim pe niciunul din creatorii de frumos muzical dela noi ca apendice al unei școli sau al unei personalități muzicale de-aiurea. Inclinațiuni însă sunt vădit manifestate, iar interpretările de muzică modernă vor fi de natură să precizeze spre ce ideal vâslește noua noastră școală. Abili mănuitori ai „peanei critice” compozitorii noștri vor avea de fixat acum ideologia în care năzuiesc să-și afirme gândurile și dialectica lor muzicală. Iar asprimea discuțiunilor, care nu însemnează trivialitatea lor, va prileji o necesară lămurire teoretică a esteticii compozitorilor noștri.

Până atunci, suntem îndatorați să însemnăm cu cele mai elogioase cuvinte activitatea conștientă, sistematică și plină de rod bun a întâiului an al „Societății Compozitorilor Români”. Vrednică de toată încrederea publicului, „Societatea Compozitorilor Români” deschide sub buni auguri calea realizării aspirațiunilor muzicale românești.

G. BREAZUL

Insemnări

(Pe marginea ultimelor expoziții)

Intre literatură și plastică e o prăpașă. Cercetați fundul ei. Sunt numai ca vre: profesori și critici.

Unii sculptori la modă, construiesc portret măsurând cu compasul toate omelele vizibile ale clientului.

Dar, până la sfârșit, nu izbutesc infățoșeze decât un *manechin*.

Client și sculptor sunt foarte încântați opera e *naturală*.

Privind o operă de artă, câți oare se fi gândit și vor fi înțeles lupta mistuire care s'a încins între artist și *material* până la desăvârșita înfrângere a acestuia.

Este o voluptate în fericire, cum este voluptate în suferință.

Artistul s'a cununat cu cea din urmă.

Vai însă de artistul care va lăsa în zărită, în opera lui, durerea creațiunii. Plăzmuirea lui, oricât de adâncă, impresiona penibil.

Arta trebuie să *pară* un joc. O desfășurare nesilită a unor prisosuri sufletești. Altminteri *distrage* — și pierde din tereea ei fascinatoare.

Maica Precista ține pe genunchii ei bosiți trupul gol, rece, frânt de moașă al blândului copil din Nazaret.

Maica Precurată plânge. Ochii ei dânci, negri și umezi, sorb cu patimă grea ultimele viorii din pleoapele omele ale fiului drag.

Maica Precista plânge — și tu, privitor, te cutremuri de paliditatea înfiorătoare a Dumnezeului mort — și plângi de gâmbul surd al mamei investimantată în negru.

Dar, ia seama!

Plângi și te cutremuri tu în fața scenei vii?

Ia seama!

Auzi tu, în adevăr, gemetele Maicii Domnului?

Vezi tu în adevăr paliditatea trupului Celui mântuit de viață, și viorii pleoapele Lui, și vestmintele cernite ale fecioarei?

Nu!

Nu vezi și nu auzi nimic din toate acestea.

Înainte de ta nu stă nici Mântuitorul nici Maica Fecioară. Nimeni din semetăi și ai lui Dumnezeu.

Ci un bloc inert, de marmură albă.

Artistul te-a fermecat, privitorule. Și ai fost câteva clipe *altul*, mai de vârstă, fiindcă te-ai confundat și ai în durerea artistului anonim în durerea aceea pentru Dumnezeu prigonit, în durerea aceea care a izbutit să transforme glacialele inerție a stâncii de marmură în *sentiment* ce arde viu, înfioară străluminează.

Tu, privitorule, care ți s'a părut că văzut în adevăr pe Maica Domnului pe bunul Isus — și i-ai auzit în adevăr și te-ai înfiorat de suferința aceea nu ca și cum totul s'ar fi petrecut aievea tu ești un binecuvântat, fiindcă în

izvoarele *naivității*, fără de care înțelegerea Artei nu este posibilă.

ar, vai !.. Sunt și privitori cari se rușază de naivitate — și o alungă brutal ei și o urmăresc, în alții, cu bice de mb, grele.

ceștia vor chema pe dată vopsitori nici, să întindă catran peste vestimintele Curatei și galben de ceară peste pul Domnului abătut de oameni.

privitorii gravi nu înțeleg să fie fermi de artist.

și nu cer, dela Artă *vrajă*, ci *aidoma* năcire.

Copiii, primitivii și artiștii se întâlnesc tutindeni, și în toate veacurile, prietenii.

și singuri descopăr, în lucrurile neînțeleșite, *duhul viu* și etern al lumilor, inteligibil pentru alții.

Artă pentru ce nu le priește acestor i tovarăși, societatea riguros organizată.

ea analizează și explică totul. Artă e pruncul tainci.

N. N. TONITZA

EXPOZIȚII

Casa Artei (Câmpineanu 17) : Horațiu Mitriu.

Muzeul Simu (atelier) : Marius Bunescu. *Căminul Artelor* (Victoriei 81) : Briese-smovici.

Cartea Românească :

„Grupul celor patru” — Fr. Șirato — Dinitrescu — N. Tonitza — O. Han.

Ateneu : „Tinerimea artistică”.

Sala Mozart : B'Arg — Steurer — Gicvulescu.

Căminul Artelor (17 Martie) — Milița Trașcu — Marcel Iancu.

Cinematograful

Cinema Capitol: Bajadera de Ancisc Marion cu Norma Talmadge.

Uneori prin sălile de așteptare, implecându-ți privirea absentă în invizibilele pânze de pânjen ce se destramă în colțurile banalilor pereți, te trezești un moment dat fixând cu o atenție care nici nu o bănuiai, un tablou oarecare, un tablou fără importanță, fără nici o valoare dar care totuși îți place. Pentru ce? Nu ai putea-o spune.

De asemenea de multe ori în restaurantele de noapte, urechea ce urmărea totul distrată orchestra cernând noile prin rumoarea vagă a sălei, prinde un acord pe care melodia îl întinde sensibilității somnolente ca o mână viguroasă ce te smulge dintr'odată și printr'un salt neașteptat te ridică brusc de supra atmosferei banale și indiferente restaurantului. O romanță fadă, stuidă, căreia știi bine că nu-ți poți acorda nici o calitate estetică și totuși nu poți să nu-ți mărturisesci că-ți place fără să-ți poți explica.

Deși asemănător, nu tocmai acesta e cazul „Bajaderei” pe deoparte fiindcă re destule reale calități iar pe de alta fiindcă îți dai seama perfect de ceea ce face să uii defectele cari fără a fi prea mari — dacă nu și numeroase — rămân totuși defecte.

Văzând „Bajadera” cu Norma Talmadge, fără să vrei gândul ți se duce la minunata creație pe care a făcut-o din ro-

lul Helenci de Trevillac, d-ra Leny Caler la teatrul Regina Maria. Intr'adevăr întocmai ca Norma Talmadge cu „Bajadera”, excelenta impresie ce-ți lăsa „La belle aventure” se datora în cea mai mare parte atmosferei pe care reușea să o creeze atât de puternic și cu mijloace atât de simple, tânăra și talentata artistă.

Ca și în delicioasa piesă a lui de Flers, când Helène rămâne singură cu André în camera patriarhală în care trebuie să plutească parfum de livănțică în aerul de „închis” în „Bajadera” când Norma Talmadge vine la Raymond, fără să vrei încerci senzația aceea neînchipuit de reconfortantă pe care o ai atunci când prima boare primăvăratecă năvălește dintr'odată în cameră prin fereastra deschisă, făcând să fluture perdelele transparente și să fosnească vesel albul îndoliat de severitatea literilor negre, albul hârtiilor împrăștiate pe masa de lucru. Or cât de sceptic, de arid sufletește ai fi, nu poți să nu te simți mișcat, în fața a tot ce această adiere îndepărtată reprezintă de tinerețe, de proaspăt de fraged.

Dar pe când d-ra Caler se identifica perfect cu rolul, Norma Talmadge din contră — dar din fericire — e foarte departe de felul cum a fost conceput rolul. Din fericire pentru că astfel tot ceea ce face farmecul filmului s'ar fi spulberat..

Norma Talmadge a fost o ingenuă numai pe câtă vreme rolul e al unei inenue dublată de o feminitate puternică. Rolul — tocmai pentru că foarte prost conceput (din punct de vedere strict, al raportului cu subiectul) — era foarte greu de jucat. Tânăra artistă a știut să eludeze — poate involuntar — această dificultate, dar așa cum a înțeles rolul. L-a jucat minunat, cu o nuanțare desăvârșită.

În el însuși filmul e foarte slab: scenariul abundând în situații trase de păr, neverosimile fiindcă nenaturale, situații pe care regia neînțelegătoare le face și mai baroce. Din aceeași cauză și caracterul personajilor e nedefinit și ionic. Montarea : un fel de suprastilizare dusă la extrem: un orient de panoramă.

Totuși aceste defecte dispar și filmul produce impresie puternică grație tineretei și drăgălășeniei ce se desprinde din întreaga ființă a Normei Talmadge.

Cinema Bulevard Palace: Malec

Fără a fi dintre cele mai bune producții ale reputatului comic, aceste ultime trei aventuri ale lui Malec sunt destul de reușite grație atât jocului său, cât și unor ingeniozități de montare și chiar de compoziție a scenariului. E un spectacol extrem de interesant pentru oricine dorește să se convingă de cât adevăr și câtă fantezie se găsește în teoriile fiziologuștilor răsului.

CRONICAR

O mică revistă engleză, i-a pus lui Shaw următoarea întrebare :

„Cari sunt, după părerea d-voastră, cei 12 scriitori contemporani al căror talent umbrește pe acela al celorlalți?”

Shaw găsi că chestiunea aceasta e insolubilă. Dacă ar fi voit să răspundă, ar fi fost nevoit să justifice pe lung cele 12 preferințe ale sale. De aceea el a tăcut.

Aceasta însă nu fu pe placul micii reviste. Ea îl săcăi atât pe celebrul umorist, că el n'avu încotro și la urmă compuse următoarea listă :

1) George Bernard Shaw ; 2) G. Bernard Shaw ; 3) George B. Shaw ; 4) Geo. B. Shaw ; 5) G. B. Shaw ; 6) G. B. S. 7) George Shaw ; 8) Bernard Shaw ; 9) George ; 10) Bernard ; 11) Shaw ; 12) Shaw George Bernard.

Ceeace e mai nostim că mica revistă nu a priceput. Ea a publicat lista aceasta cu mulțumiri și elogiul ditirambice la adresa lui Bernard Shaw.

Intrebat asupra fumatului, Bernard Shaw a răspuns :

— „A mă întreba pe mine asupra fumatului, înseamnă a mă insulta. Nu am avut niciodată obiceiul acesta murdar și nici n'am dat cuiva prilejul să creadă că m'ași fi dedat acestui sport urât”.

Bernard Shaw primi într'o zi o scrisoare prin care o mare artistă franceză îi solicita un autograf, măcar un singur cuvânt scris de mâna lui.

Shaw, care nu dă autografe, voia să fie gentil cu artista, se așază la masă și scrises :

„Regret că nu vă pot satisface dorința, de a vă da un autograf”.

Bernard Shaw a trimis revistei americane „Independent Labour Party Aris Grid”, drept plată a abonamentului său, suma de 125 dolari, ceea ce reprezintă costul abonamentului pe 200 ani.

Editorul revistei, Malenberg, a scris lui Shaw că-i mulțumește pentru suma trimisă și a adăugat că, la expirarea celor două sute de ani de abonament, își va permite să-i reamintească nevoia de reînnoire a abonamentului.

RUD. A. KNAPP

Metalurguștii englezi, nemulțumiți de eșecul unei greve recente, se plâneau că presa exagerase cu răutate, vorbind despre greva lor.

Unul dintre jurnalele vizate, răspunse lucrătorilor, printr'un editorial cu acest anolog :

„Redactorul-șef al unui jurnal american primi într'o zi vizita unui necunoscut care-i expuse în termeni concisi, obiectul vizitei lui :

„Mi s'a întâmplat, începând necunoscutul, mi s'a întâmplat un incident deplorabil. Luam masa cu cumnatu-meu, când, nu știu cum și ce fel, se porneste între noi, o discuție politică. Desnădăduit că nu pot să raliez pe cumnatu-meu la punctul meu de vedere (care era cel bun, precum bănuși), iau de pe masă cuțitul de tăiat pâine, și-l implânt în pieptul încăpățănăturii; după aceea în supra excitarea momentului, îl tai cald încă, în bucăți mici, în bucățele cât mai mici. Cum știu, cu câtă ușurință exagerează jurnalele și cele mai nefaminate întâmplări, am ținut să vă povestesc, în persoană, cum s'au întâmplat lucrurile”.

Sărbătoriri

La banchetul ce i s'a oferit, cu prilejul succesului ultimei expoziții, pictorul I. Teodorescu-Sion a rostit, cuvinte de mare hotărâre, adevărat crez artistic al unui mare pictor în desăvârșire:

„Mișcat de elogiaședle cuvinte, ce mi se aduc mie, pictorul, care prin opera mea re artă, am reușit, — în parte poate. — să răspund într'o măsură așteptărilor dvs., dați-mi voie să vă mulțumesc cu cuvântul deschis plin de bucuria pe care mi-o îngăduie această sărbătorire.

Dar, domnilor, dacă aceste clipe de mulțumire vor marca în viața mea începuturile de satisfacție, ce se dau slujitorului cinstit în artă, — tot aceste clipe ce mă bucură astăzi, vor însemna etapa cea mai de căpetenie și poate cea mai grea pentru desăvârșirea operei începute.

Mă simt încă tânăr și acestei tinereți mă voi subjuuga mai departe întru realizarea operei începute și în cadrul putințelor omenestii.

Voi ajunge sau nu. — cine știe. — cirstea e și a dvs., a acestora cari, la jumătatea vieții mele, îmi arătați că ochii mei n'au fost închiși în fața frumosului, că sufletul meu nu a secătuit și că arta românească și-a găsit în mine un pasionat slujitor cinstit, care împreună cu câțiva colegi ai mei vom fi înfăptuitorii primelor începuturi de artă românească.

În căutarea acesteia și în cercetarea și exprimarea acestui suflet al nostru, voi căuta să-mi continui calea, pe care am început-o, statornicind și pentru acum și pentru maitârziu, ideea că și noi vom putea avea o artă proprie a noastră“.

Poșta redacției

... Sau Spovedanie după miezul nopții. Ar fi titlul acomodat al celebrului roman: Spovedanie de miezul nopții a lui Georges Duhamel. O carte tristă, această confesiune a unui suflet balotat între setea de a fi iubit și aceea de a iubi. Un pustiu sufletesc prin care stăruie neputincios pasul nevolnic al muritorului.

Am scris întru începutul redactoratului nostru, că vom urmări literatura ce ni

se adresează prin poștă, că vom căuta să desprindem ceea ce după a noastră părere merită să se publice și am recomandat dintru început răbdare, perseverență, calm. Însă chimera publicității piscă mai rău ca septentrionalul aquilon și debutantul e, prin definiție, grăbit. Am revenit atunci, cu un adaos de lămuriri încercând să convingem că oficiul de confident literar nu e prea plăcut și că împrejurările ne stau împotriva bunei noastre voinți. Nu ne-am ținut însă de linia trasă dela început. Am cedat, Am păcătuit și ne-a fost dat să suferim în chiar numele acestui exces de dragoste. Este în om un grăunte de răutate cel puțin un grăunte, care cu greu își reține bucuria în fața celui mai slab. Între mărinimie și glumă, alegi pe cea din urmă. Răspundeam în numărul trecut unui corespondent ocazional. Cetișem infructuos, versurile lui, și voiam să le trecem sub tăcere, când ultima poezie, purtând un motto din Shakespeare ne reținu: „Dacă lacrimile femeilor ar răsădi, ar crește șerpi“. Sau așa ceva. În orice caz, frumos. Cine, în locul nostru, s'ar fi sustras tentației? Am răspuns: „Motto din Shakespeare, e într'adevăr frumos“. Puțin în urmă, dădurăm peste epistola corespondentului nostru. O confesiune întru totul înduioșătoare. Un suflet își spunea tribulațiile și se agăța de atenția noastră ca de suprema scăpare. Ne-am rușinat și-am șters răspunsul. Sufletul, oricât de greșit, al acestui om, nu merită o răutate, când năzuise un cuvânt de înțelegere.

Ne-am zis atunci, că nu ni-i dat să fim călăii unor aspirațiuni, greșite poate, o monești însă, și-am revenit la prima noastră hotărâre.

„Poșta Redacției“, cu numărul acesta se deslințează. Ea va funcționa însă, de câteori va avea să anunțe că anume bucăți se vor publica și ea să răscolească ceva din lungă așteptare a celor aleși.

Corespondența va fi urmărită cu aceeași atenție; ne vom feri însă s'o mai adnotăm așa cum r'am fi voit și cum demenul din noi, nu ne-a împiedicat s'o facem, uncori.

REDACTORUL

! pacea mea tihnită 'n fîntirim
dânc m'au îngropat să nu mai gem.
i-au pus un giulgiu pe ochi,—să nu te văd
'n gură lut mi-au pus — să nu te chem.

-o candelă-au aprins din noaptea 'ntâi.
! au bătut-o'n crucea mea de lemn.
i-au picurat în candelă-un'delemn.
! sufletul mi-a ars la căpătâi...

! luna bate 'n coastă. Crucea mea
um își răsfrânge umbra pe pământ.
! u însumi parcă printre flori, te cer
! u brațele deschise, din mormânt...

Conferințele „Poesis“

În continuarea ciclului de conferințe organizat de gruparea „Poesis“ asupra literaturii franceze contemporane d. M. ALEOLOGLU a vorbit despre: „Charles Maurras“.

Influența exercitată de Maurras asupra tineretului francez de azi se datorește a spus conferențianul, spiritului său epic. Clasic prin simțire, o îndelungată odă la Atena l'a desăvârșit și mai mult, făcând din el unul din cei mai fatidici apărători ai clasicismului. Influențele care decurg din acest clasicism al său sunt multiple.

Este catolic și pozitivist, datorită spiritului său de ordine, precum este anticreștin și anticipant pentru că protestantismul și morala kantiană sunt apă el germei de revoltă socială.

În literatură admiră tot ce-i clasic, și este un dușman de moarte al romantismului care a degradat puterea cuvântului prin abuzul de sonorități goale, și feminizat sufletele punând senzația pe primul plan. Nu poate suferi pe Rousseau, a care vede un părinte al revoluției.

În politică, clasicismul său îl duce dușman al democrației actuale, când inteligența își pierde independența din cauza puterii despotice a banului. E anticreștin pentru că republica lipsită de prevedere politică și a neglijat pregătirea militară, Franța amenințată de aurul internațional semite de servilism, de rașonerie și de meteci nu poate fi salvată decât de o monarhie ereditară, anti-parlamentară și descentralizată.

les applications physiques. Bucarest, (Impr. de l'Etat), 1926, 13 p. Fig. Lei 20.

Michailescu (Dr. Const. N.). — Concepțiunile moderne asupra constituției materiei și a raportului dintre materie, energie și eter. București, (Tip. Geniului), 1926, 22 p.

Nordmann (Charles). — Einstein și universul. O lumină în misterul naturii. Traducere de I. Leonard. București, Cugetarea, S. Ciornei & P. C. Georgescu, [1926], 205 p. Lei 50.

8. LITERATURĂ.

Stamatiad (Al. T.). — Câțiva scriitori. Octavian Goga, Ștefan Petică, Iuliu C. Săvescu, Maurice Maeterlinck. Arad. Librăria Diecezană. 1925, 124 p. Lei 10. (Biblioteca Semănătorul No. 80—81).

a) Teatru.

Iorga (N.). — Isus dramă în cinci acte. Craiova, Ramuri, [1926], 80 p. Fig. Lei 40.

Manolache (Col. C.). — Nebunul piesă în 3 acte. Iași, (Tip. Viața Românească), 1926, 96 p. Lei 40.

b) Literatura străină

Lienert (Hans). — Im heiligen Ring. Ein Bauernroman aus Siebenbürgen.

Hermannstadt, Heimatverlag, 1925, 195 p.

c) Literatură străină tradusă.

France (Anatole). — Pe piatră albă roman. Traducere de Seb. Leonard. București, I. Brănișteanu, [1926], 161 p. Lei 40.

Lagerlöf (Selma). — Gösta Berling. Ediția I. București. Universul, 1925, VI+212 p.+14 pl. Fig. Lei 25. (Biblioteca ziarului Universul No. 3).

91 GEOGRAFIE.

Drutzu (Șerban). — Românii în America. În colaborare cu Andrei Popovici. Cu o prefață de N. Iorga. București. Cartea Românească, 1926, 324 p. Fig. Lei 95.

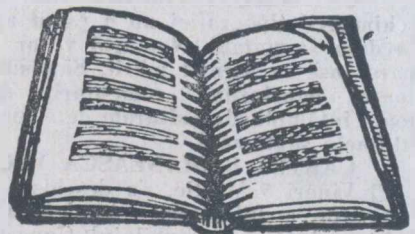
Mihăilescu (Vintilă). — Vlășia și Moliștea (evoluția geografică a două regiuni din câmpia română) București, (Tip. Sococ & Co.), 200 p. + V pl. Fig., hărți. (Extras din Buletinul Soc. reg. rom. de geografie. Anul XVIII 1924).

Molin (Gh.). — Reșița. Monografia orașului, uzinelor și domeniilor Reșița. Reșița, (Tip. Scrisul Românesc, Craiova), 1926, 51 p.+10 planșe. Fig., hărți.

Teodorescu (Stoica). — Monografia comunei Telega. Istoric și documente cu mai multe planșe și două hărți. Câmpina, (Tip. „Gutenberg“, Mihail S. Gheorghiu), 1926, 286 p.+2 hărți. Fig.

Timuș (Ioan). — Japonia. Arta. Femeia. Viața Socială. București, Casa Școalelor, [1926], VII+181 p. Fig. Lei 70.

Vasilescu-Nottara (I.). — Străbătând China dela Shanghai la Peking. Note de călătorie. Cu 64 fotografii originale și o copertă ilustrată de N. Teișanu. București, Ancora, S. Benvenisti & Co., 1926, 122 p. Fig. Lei 160.

E C O U R I

PREMIUL DE PROZA UNIVERSUL LITERAR

□ La 27 ale acestei luni, Martie, se împlineste termenul până la care se pot trimite manuscrise pentru premiul de proză, de 5000 lei, al „Universului literar“.

Manuscrisele trebuie scrise citeț și însoțite de o emblemă, care să se repete pe un plic de cartă de vizită, înăuntrul căruia candidatul își închide numele.

Plicurile, pentru mai multă siguranță se trimit recomandat și cu specificarea într'un colț: Pentru premiul de proză.

Comisiunea care va ceti și va decerne premiul este compusă din d-nii: Liviu Rebreanu; E. Lovinescu; N. Davidescu; Ion Pillat și Perpessicius.

REVISTE

□ Reaparitia Gândirei este, fără îndoială, evenimentul literar de căpetenie al zilelor din urmă. In excelente condiții tipografice, cu superioare reproduceri depe tablourile lui Teodorescu-Sion, cu expresive vignete de Demian, „Gândirea“ aduce un număr de o bogată și excepțională calitate. Nichifor Crainic, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Buzdugan, Gib Mihăescu, Tudor Vianu, Cezar Petrescu, Alexandru Marcu, Em. Bucuța, Oscar W. Cisek, Pamfil Șeicaru, Ștefan Nenițescu, Ion Marin Sadoveanu, Eugen Titeanu, Ion Darie, colaborează cu versuri, proză și cronici la această antologie lunară, care promite să devie „Gândirea“.

In numărul viitor, vom spicui, pentru cetitorii noștri, din acest bogat și sugestiv material de literatură și critică.

□ Țara Noastră (VII, 9, 28 Febr.) publică o poemă: La pândă de D. Ciurecu; Funia trece prin urechile acului de Al. Lascarov-Moldovanu; Săptămâna literară și artistică de V. Russu-Șirianu; Gazeta rimată, spirituală și diversă, ca de obicei; însemnări, etc.

□ In Societatea de mâine (III, 9, 28 Februarie) începe o serie de studii asupra utopiilor, d. Ștefan Bezdecli cu: Republica lui Platon; articole omagiale la moartea profesorului Ioan Paul, din Cernăuți de: V. Bogrea; S. Dragomir; Sextil Pușcariu; O. Ghibu; Al. Ciura; Cronica culturală și artistică.

□ In Lumea (II, 49, 28 Febr.) d. T. Arghezi publică admirabilele poeme: Intre două nopți și Osemintele pierdute și d. Cincinat Pavelescu cu o fabulă: Furnica și Greerul și o poemă Năluca.

□ Viața Românească, (XVIII, 1 Ianuar) aduce sfârșitul părții I-a din romanul La Medeleni al d-lui Ionel Teodoreanu. D. N. Davidescu, publică un capitol din lucrarea sa: Estetica poeziei simboliste, cu sugestive vederi asupra zodiei eminesciene în care s'a ridicat o parte din noua poezie românească, studiu asupra căruia vom reveni; d. N. Bantaș adaogă la cunoașterea surselor lui Eminescu interesante contribuții; d. Cezar Petrescu: Scrisori din București; d. G. Ibrăileanu: In jurul limbii literare.

□ CETATEA LITERARĂ din cauza schimbării tipografiei nu a putut apărea la data anunțată. Numărul viitor va apare însă în format mărit, Sâmbăta viitoare, cuprinzând comentarii despre toate întâmplările culturale de seamă din ultimele săptămâni.

CARTEA ROMANEASCA VECHIE

□ Vineri 5 Martie, s'a deschis a doua expoziție a Bibliotecii Academiei Române. Intâia, cu prilejul Congresului internațional al presei Micei Antante

din vara trecută, a expus sumar situația presei periodice românești dintre 1820—1925.

Această a doua expoziție înfățișează Cartea românească veche între 1508 și 1820; portrete și stampe alese.

Catalogul tipărit cu acest prilej, prefăcut de d. Ion Bianu, bibliotecarul Academiei Române, vorbește despre un plan alcătuit din 10 expoziții variate.

Asupra acestui însemnat eveniment cultural vom reveni în numărul viitor, oferind cetitorilor noștri o imagine cât mai exactă a expoziției vechii cărți românești.

PREMIUL „IDEEA EUROPEANA“

□ Rezultatul premiului literar al „Ideei Europene“ (20.000 lei în numerar), după al treilea și ultimul scrutin următorul: Ion Minulescu — 503 voturi; Liviu Rebreanu — 167 voturi.

Premiul revine lui Ion Minulescu.

Decernarea premiului se va face cu prilejul unei mese amicale la care vor lua parte cititorii și admiratorii celor doi protagoniști, Ion Minulescu și Liviu Rebreanu.

PREMIILE LITERARE

□ D-l Ion Dongoroz, premiat de adunarea generală S. S. R., pentru lucrarea sa: Surpriza, a respins premiul ce i s'a acordat, pentrucă, zice d-sa: „Nu fac parte din niciun „clan literar“ și nu am legături cu „factorii hotărâtori“ din S. S. R.“.

PREMIILE TEATRULUI NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI

Comitetul de lectură al Teatrului Național din București sub presidenția d-lui Corneliu Moldovanu, a acordat următoarele premii literare:

Premiul de doi ani: „Plicul“ de Liviu Rebreanu; „Eronl“ de Kirilțescu; „Nevestele lui Pleșu“ de Caton Theodorian; „Făt frumos“ de Horia Furtună; „Iubire“ de Paul Prodan.

Premiul de cinci ani: Premii de onoare: „Când vine viforul“ de Țătarăscu; „Nordul Gordian“ de Valjan; „Moartea Cleopatrei“ de M. Pașcanu PREMIUL I; „Thebaida“ de Victor Eftimiu; „Bizantz“ de Mircea Rădulescu; „Manechinul sentimental“ de I. Minulescu. PREMIUL II: „Suflete tari“ de Camil Petrescu; „Anuța“ de Lucreția Petrescu; „Cinta“ de Victor Ion Popa. PREMIUL III: „Birutorul“ de Băbeanu și Sirianu; „Niță Galantonul“ de Stempo; „Străina“ de Alfred Mosoiu.

RASPUNSURI

□ Rezultatele lucrărilor depuse la concursurile „Cărții Românești“, se vor da la începutul lunii Mai, a. c.

INSTITUTUL DE CULTURA ITALIANA

Duminică 7 corent, ora 5 seara, domnul profesor Ramiro Ortiz directorul Institutului de cultură italiană, va vorbi la Fundația Universitară Carol I, despre: Gabriele d'Annunzio, marile lui oide.

IN STRAINATATE

Asociațiunea „Guillaume Budé“ din Paris care și-a luat sarcina să reediteze într'o monumentală colecție pe toți autorii greci și latini a însărcinat pe d-nul O. Tafrafi, profesor la Universitatea din Iași cu prepararea unei ediții critice, însoțită de traducerea franceză și comentarii, a operei lui Const. Porfirogenatul „De thematibus et de administrando imperio“.

Se știe că în această operă se află între altele multe știri privitoare la geografia și istoria țării noastre.

ERATA

□ In articolul Hamlet și critica ventr locă al d-lui Dragoș Protopopescu, di numărul trecut s'au strecurat următoarele greșeli de tipar:

in pag. 8-a, coloana I, rând 32; a se citice comice în loc de comise;

in pag. 8, col. III, rând 66: voința teoretică în loc de: practică;

in pag. 9, col. I, rând 11: băntuitoare în loc de biruitoare.

BULETINUL NOUATILOR LIBRARIEI FRANCEZE

Sub acest titlu „Centrala Cărții“, Societate generală de librărie, București str. Paris 1, publică în fiecare nr. „Universului Literar“, lista celor mai recomandabile cărți franceze apărute ultima săptămână și pe care le are depozit. Cititorii „Universului Literar“ vor găsi aceste cărți în principalele librării din țară, pe care le furnizează „Centrala Cărții“.

LITERATURA: ROMANE, POVESTI. NUVELE, VOIAJ.

AMUNDSEN R. — *En Avion vers pôle Nord* 10 fr.

BILLOTEY P. — *Le Trefle à quatre feuilles* 9 fr.

DOSTOIEVSKI. — *Mémoires écrits dans un souterrain* 9 fr.

DROZ G. — *Une femme genante* 9 fr.

FEVAL P. — *A la plus belle* 5 fr.

GIRANDOUX J. — *Simon le pathétique* 10 fr.

IRIO HIRN. — *Le jeux d'enfants* 9 fr.

NGUYEN DU. — *Kim Ven Kièon* 12 fr.

SCHWERWOOD ANDERSON. — *L'Homme qui devint femme (Les Calieux du mois)* 9 fr.

FILOZOFIE, RELIGIE.

BALLY CH. — *Le Langage et la vie* 20 fr.

PATRY R. — *La Religion dans l'Allemagne d'aujourd'hui* 20 fr.

RUSSEL B. — *Analyse de l'esprit* 20 fr.

ECONOMIE POLITICA.

LEWINSOHN R. — *Histoire de l'inflation. Le déplacement de la richesse en Europe* 30 fr.

ISTORIE.

BOUCHARDOU P. — *L'Enigme de cimetière St. Aubin* 9 fr.

CARETTE (M-me) née BOUVET. — *Mémoires de Madame Roland* 9 fr.

MATHIEZ A. — *Autour de Dante* 20 fr.

MEUNIER D. — *Autour de Mirabeau* 20 fr.

KIDERLEN WAECHTER intime 20 fr.

TURQUAN J. — *Madame de Staël* 15 fr.

ARTA.

DORBFC P. — *Eugène Fromentin* 14 fr.

GEOGRAFIE.

DRUOT H. — *La Côte d'or* 15 fr.

COMERT.

LEAUTEY E. et LESEURE A. — *Comptabilité de banque et de bourse* 20 fr.

TECHNICA.

GRENET. — *Trempe, Remit. Cimentation d'emplois des aciers* 60 fr.

HAUG E. — *Les Nappes de Charria de la Basse-Provence* 120 fr.

MEDICINA.

BARRAS L. — *Souvenirs d'un médecin par la plus grande guerre* 7 fr. 50.

BRUNON R. — *Hygiène infantile* 12 fr.

LAFORGUE R. — *Le Rêve et la Psychanalyse* 12 fr.

UTEAU R. — *Causeries d'urologie* 16 fr.

Redactor PERPESSICIUS